

СІМЕЙНИЙ ПОРАДНИК

2024

Service consulaire
Paris

За підтримки Посольства України у Франції група волонтерів із числа українських юристів та адвокатів створили сімейний poradnik для українців на території Франції.

ЗМІСТ

СІМЕЙНЕ ЖИТТЯ ТА ОСВІТА

1. Народження дитини в Франції	(Вероніка Кисіль) 3
2. Дитячий садок	(Лілія Дорундяк) 6
3. Загальна середня освіта в Франції	(Лілія Дорундяк) 7
4. Вступ до Вищих навчальних закладів у Франції	(Лілія Дорундяк, Вероніка Кисіль) 12

СІМЕЙНЕ ДОЗВІЛЛЯ

5. Дозвілля для родин із дітьми	(Ольга Мала) 20

СОЦІАЛЬНІ ТА АДМІНІСТРАТИВНІ ПИТАННЯ

6. Оформлення інвалідності для дітей	(Дана Манюк, Ольга Шульга) 23
7. Домашнє насильство	(Наталія Мітяєва) 27
8. Взаємодія з соціальними службами, школою та іншими представникам адміністрації	(Олена Версан, Наталія Мітяєва) 31

ЗДОРОВ'Я ТА ФІНАНСИ

9. Медична страхова система Франції та організація медичної допомоги українцям	(Марія Потьомкіна, Оксана Палладіна, Ольга Москаленко) 37
10. Відкриття банківських рахунків у Франції для неповнолітніх, студентів і родин	(Оксана Зоппіні) 43

НАРОДЖЕННЯ ДИТИНИ В ФРАНЦІЇ

Автор: Вероніка Кисіль

ДЕКЛАРАЦІЯ ВАГІТНОСТІ

Декларація вагітності починається з 11-го тижня. Для цього необхідно прийти на прийом до лікаря-женераліста / гінеколога / спеціаліста з УЗД.

Після базової діагностики фахівцем, вам будуть видані сертифікати підтвердження вагітності з печатками лікаря, які необхідно надіслати в [Ameli](#) (Офіційний сайт французького медичного страхування) онлайн за допомогою особистого кабінету або кинути лист у найближчу поштову скриньку CPAM вашого місця реєстрації, а також зробити відповідне оновлення в кабінеті [CAF](#).

Відправка документів має бути зроблена до 14 тижня вагітності (або до кінця 3-го місяця вагітності) – це дасть вам змогу отримувати виплати в рамках фінансової допомоги своєчасно.

ВЕДЕННЯ ВАГІТНОСТІ

Ведення можливе як у свого гінеколога, так і безпосередньо у вашому пологовому будинку (“maternité”). Бажано саме в цей час зареєструватися та обрати свій пологовий будинок, тоді щомісячне ведення вагітності буде відбуватися вже там.

Оптимальний варіант – прийти в найближчий пологовий будинок до вашого місця проживання та реєстрації.

Приклад: якщо ви проживаєте в Парижі, то реєстрація в пологовий проходить за посиланням, де ви можете обрати пріоритетність пологових в залежності від власних побажань та територіальної близькості – Ведення можливе як у свого гінеколога, так і безпосередньо у вашому пологовому будинку (“maternité”). Бажано саме в цей час зареєструватися та обрати свій пологовий будинок, тоді щомісячне ведення вагітності буде відбуватися вже там.

Щомісячне ведення вагітності складається зі стандартних скринінгів та консультацій з анестезіологом та повністю покривається страхуванням. Крім того, також повністю покривається рекомендоване відвідування стоматолога під час вагітності.

ПОЛОГИ

Під час пологів вас може супроводжувати одна довірена особа: чоловік, мама, подруга, доула (навчена компаньйонка, що підтримує іншу людину під час перинатального періоду) або будь-хто, із ким ви забажаєте народжувати. Для цього зазвичай треба своєчасно задекларувати ім'я та прізвище довіреної особи.

Важливе уточнення: незалежно від медичних показників на екстрений чи плановий кесарів розтин, процес народження дитини безплатний у будь-якому випадку, а доплати можливі в поодиноких випадках тільки за одномісні палати.

Стандартне перебування породіллі після природних пологів у пологовому будинку – 3 доби, після кесарева розтину – 4 доби, якщо стан матері та дитини задовільний.

УВАГА: під час перебування у пологовому, треба зробити декларацію народження дитини та отримати Свідоцтво про народження у найближчій від вас мерії у 5-денний термін після пологів. Цей термін є обов'язковим та фіксованим, бо у іншому випадку отримати свідоцтво про народження буде можливо тільки через суд.

НАБУТТЯ ГРОМАДЯНСТВА УКРАЇНИ ДИТИНОЮ, НАРОДЖЕНОЮ У ФРАНЦІЇ

Після отримання свідоцтва про народження дитини у мерії, потрібно поставити на свідоцтво апостиль у Апеляційному суді ("Cour d'appel") вашого регіону. Ця процедура безкоштовна. Після отримання апостиля необхідно звернутися до присяжного перекладача та перекласти апостильований документ на українську мову та знову проставити апостиль на переклад.

Для оформлення дитини, яка народилася на території Франції, набуття громадянства України за народженням, заявник (один з батьків дитини, який на момент її народження був громадянином України) подає особисто в Посольство України в Франції такі документи:

1. Заповнена та власноруч підписана заява – Бланк для заповнення: [blank-gromadyanstvo.doc](#);
2. Дійсний паспорт громадянина України для виїзду за кордон (+ копія першої сторінки);

УВАГА! Якщо реєстрація набуття громадянства України за народженням відбувається через кілька років після народження дитини, заявник має подати копію українського закордонного паспорта, дійсного на дату народження дитини.

3. Свідоцтво про народження дитини, видане компетентними органами Франції (copie intégrale d'acte de naissance АБО extrait d'acte de naissance) з проставленим на ньому штампом "Апостиль" (+ копія з усіх сторін), в разі народження дитини у Франції;
4. Засвідчений переклад українською мовою свідоцтва про народження дитини, виданого у Франції (+ копія з усіх сторін);

Засвідчений переклад повинен бути скріплений із оригіналом свідоцтва про народження або його нотаріально засвідченою копією (при перекладі в Україні).

Переклад імен відбувається шляхом транскрипції (відповідно до вимови) або транслітерації: Eva - Ева, а не Єва; Alexandre - Александр, а не Олександр; Marie - Марі, а не Марія, тощо).

-
- Якщо в свідоцтві про народження дитини вказано дівоче прізвище матері дитини, яка подає заяву про реєстрацію дитини громадянином України, необхідно надати оригінал свідоцтва про одруження (+ копія) або інший документ, що підтверджує факт переміни прізвища матері. (+ копія).
  - Якщо подає документи законний представник дитини чоловічої статі від 18 до 60 років - електронний військово-обліковий документ, окрім випадків, якщо другий з батьків дитини є іноземцем або особою без громадянства.

Реєстрація набуття дитиною громадянства України за народженням здійснюється безкоштовно. Довідка про реєстрацію дитини громадянином України оформлюється в єдиному примірнику та повторно не видається.

Довідка оформляється 2 тижні від дати подачі повного пакету документів.

УВАГА! Консульський прийом громадян із набуття громадянства України за народженням проводиться без попереднього запису у посольстві України в Франції (м. Париж) за наступним графіком: **ПОНЕДІЛОК з 10:00 до 13:00**

ВІДПУСТКА ПО НАРОДЖЕННЮ (ДЕКРЕТНА ВІДПУСТКА)

Для оформлення декретної відпустки необхідно взяти відповідний документ під час одного зі скринінгів і надати представнику відділу кадрів / керівнику / лікарю від підприємства.

- **Контракт CDD:** короткотермінові контракти дають змогу отримати 4 місяці оплачуваної декретної відпустки у повному обсязі.
- **Контракт CDI:** отримання 4-місячної оплачуваної відпустки можливе за наявності одного року стажу в зазначеній компанії.

ВІДПУСТКА ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ

Подібна відпустка сягає трьох років зі збереженням робочого місця, але за умови наявності стажу мінімум один рік на підприємстві. Для цього необхідно надіслати рекомендований лист мінімум за 1 місяць до початку відпустки за доглядом за дитиною за умови продовження декретної відпустки або мінімум за 2 місяці в іншому випадку.

Також на підприємстві є можливість отримати часткову зайнятість, додаткові неробочі години для годування дитини або повну дистанційну роботу. Для цього необхідно звернутися до лікаря на підприємстві або свого лікаря-генераліста, щоб задекларувати подібну рекомендацію від спеціаліста та надати її представникам відділу кадрів або керівнику підприємства.

Автор: Лілія Дорундяк

ЗАРАХУВАННЯ ДИТИНИ ДО ДИТЯЧОГО САДКА

Зарахування дитини до дитячого садка є важливим кроком для батьків, які хочуть поєднати професійне та сімейне життя. Однак, ідеальний час для зарахування вашої дитини до ясел може відрізнятися залежно від того, чи йдеться про приватні ясла чи муніципальні.

Коли починати реєстрацію в муніципальні ясла?

Реєстрація в муніципальному дитячому садку може відрізнятися залежно від міста. Зазвичай муніципалітет просить вас попередньо зареєструвати дитину в травні / червні для початку навчального року в вересні або з шостого місяця вагітності. Реєстрація відбуватиметься безпосередньо на сайті міста.

Оскільки вільні місця зазвичай швидко закінчуються, зв'яжіться з мерією якнайшвидше.

Коли бронювати місце в приватному дитячому садку?

Запис у приватний дитячий садок набагато гнучкіший, ніж у муніципальний. Це можна робити до народження дитини і навіть у перші місяці вагітності. Звертаємо вашу увагу, що дитина може почати відвідувати приватні ясла протягом року!

Які документи потрібно надати для оформлення в ясла?

Запитовані документи звісно залежать від закладу, але деякі залишаються досить поширеними:

- Довідка про вагітність;
- Свідоцтво про народження та / або копія сімейної книги;
- Одне або кілька підтверджень адреси (рахунок за електроенергію, податкове повідомлення, квитанція про орендну плату тощо);
- Останні три платіжні квитанції кожного з батьків;
- Податкова декларація за поточний рік.

Реєстрація не є остаточним вступом до дитячого садка

Важливо розуміти, що реєстрація відрізняється від вступу. Дійсно, реєстрація необхідна для отримання місця в дитячому садку, але це не гарантує вам вступу!

Саме тому ви маєте право повторювати процес кожні шість місяців у разі відмови. Щоб повторно подати запит, ви повинні написати меру свого муніципалітету або директору ясел.

Готуйте свою картотеку, щойно відвідавши дитячу кімнату, і не соромтеся демонструвати свій ентузіазм щодо закладу!

Автор: Лілія Дорундяк

Школа у Франції є обов'язковою для дітей віком від 3 до 16 років. Державна школа є безкоштовною, приватні школи – платні.

Процедура запису до кожного навчального закладу залежить від віку дітей:

- **з 3 до 5 років** діти відвідують **дитячий садок «maternelle»**. Щоб записати дитину віком від 3 до 5 років до дитячого садка, слід звернутися до мерії;
- **з 6 до 10 років** діти відвідують **початкову школу «primaire»** (або молодшу школу «élémentaire»). Щоб записати дитину від 6 до 10 років до початкової школи, слід спочатку звернутися до мерії, а потім до школи. Початкову школу відвідують діти віком від 6 до 10 років. Навчання триває 5 років. Кожен рік відповідає рівню:
  - CP (підготовчий),
  - CE1,
  - CE2,
  - CM1,
  - CM2.
- **з 11 до 14 років** діти відвідують **коледж «collège»** (або середню школу);
- **з 15 до 18 років** діти відвідують **лицей «lycée» чи інші заклади, залежно від освітнього рівня.**

Щоб записати дитину **до коледжу чи лицю**, слід спочатку провести оцінку її академічного рівня. Для цього потрібно звернутися до організації CASNAV (Centre académique pour la scolarisation). Тут для дітей, які прибули з-за кордону, проводять оцінювання, щоб визначити їх рівень шкільної освіти та рівень володіння французькою мовою.

Якщо дитина недостатньо добре говорить або пише французькою, її спочатку зараховують до спеціального класу для вивчення французької мови UPE2A. Навчання у коледжі триває 4 роки.

Класи мають номер від 6-го до 3-го. У 6 класі учні вибирають іноземну мову серед тих, які пропонує коледж (найчастіше вибирають англійську, але це може бути також іспанська, німецька, португальська або італійська).

Випускники коледжу наприкінці класу 3ème повинні скласти **brevet**, який складається з чотирьох письмових іспитів:

- французької мови;
- математики;
- історії;
- географії та природничих наук + усний іспит.

Навчання в лицейі триває 3 роки, протягом яких дитина ходить у другий клас (seconde), перший (première) та випускний (terminale).

У класах première та terminale учні складають іспит, який називається **«baccalauréat»** (BAC), що є обов'язковою умовою закінчення лицю.

ВАС з французької мови (усно та письмово) учні складають наприкінці класу première, інші підсумкові тести пишуть наприкінці класу terminale (це два спеціальні іспити, письмовий іспит з філософії та заключний усний іспит, відомий як grand oral).

З 16 років навчання в школі більше не є обов'язковим. Але до 18 років людина все одно зобов'язана «отримувати знання». Якщо ваша дитина бажає продовжити навчання, слід виконати ті ж дії, що й для запису в коледж або лицей дитини віком від 11 до 15 років.

Якщо ваша дитина ніколи не відвідувала школу або більше не хоче її відвідувати, ви повинні звернутися до Центру інформації та орієнтації CIO (Centre d'information et d'orientation) або до Ради професійного розвитку CEP (Conseil en évolution professionnelle).

Існують окремі програми професійного навчання «alternance», які дозволяють учневі підписати трудовий договір із підприємством. У рамках такої програми заняття в навчальному закладі чергуються з роботою на підприємстві, а навчання зазвичай оплачує підприємство.

Відповіді на найпоширеніші запитання:

Responsabilité civile

1. Навіщо страхувати дитину від цивільно-правової відповідальності?

Батьки повинні застрахувати свою дитину від цивільно-правової відповідальності, тому що, відповідно до закону, саме батьки несуть відповідальність за шкоду, яку заподіює їхня дитина, навіть випадково.

За відсутності страхування в разі, якщо дитина заподіяла шкоду третій особі, батьки повинні будуть самостійно відшкодувати збитки потерпілому за власні кошти незалежно від того, чи йдеться про незначну матеріальну шкоду (наприклад, розбиті окуляри), чи щось набагато серйозніше (наприклад, фізичну травму), що може призвести до низки додаткових витрат.

Корисно знати: якщо батьки розлучені чи живуть окремо, хто відповідає за дитину?

Згідно з усталеною судовою практикою відповідальним за виховання дитини є той із батьків, із ким зазвичай проживає дитина та хто опікується нею. У разі розлучення з почерговим опікуванням дітей, обоє батьків несуть солідарну відповідальність.

L'assurance scolaire et extra-scolaire

Шкільне страхування дитини не є обов'язковим для вступу до державної школи. Однак, кожна приватна школа встановлює власні правила щодо страхування. Варто пам'ятати, що незалежно від школи шкільне страхування буде необхідним для факультативних позакласних заходів, які пропонують усі заклади освіти.

Учні можуть бути застраховані в період від дитячого садка до середньої школи! Деякі страхові компанії також дозволяють застрахувати молоду людину віком до 25 років в університеті. Метою цього страхування є захист вашої дитини від будь-якої шкоди, якої вона може зазнати чи яку може заподіяти під час навчання в школі.

Включені гарантії враховують цивільну відповідальність, яка покриває шкоду, яку може заподіяти ваша дитина, а також особисту гарантію від нещасного випадку, яка покриває шкоду, яку може зазнати ваша дитина, зокрема якщо вона сама зазнає травм.

2. Харчування в шкільній їдальні

Ціни на шкільну їдальню в початковій школі встановлює муніципалітет, для середніх шкіл відповідні ціни визначає відомство, для старших шкіл – регіон.

Для обрахунку плати на шкільну їдальню муніципалітет може застосувати сімейний коефіцієнт: поділ оподаткованого доходу на певну кількість. Це залежить від ситуації платника податку (у шлюбі, не у шлюбі тощо) та кількості дітей у сім'ї.

У деяких муніципалітетах можна отримати фінансову допомогу для оплати їдальні. Цю інформацію можна отримати в мерії або в соціального працівника школи.

Допомогу виділяє керівник закладу. Він інформує батьків на початку навчального року про умови виділення відповідного соціального фонду.

3. Як комунікувати з навчальним закладом?

Для спілкування ідеально працює цифровий робочий простір для учнів, вчителів та всіх зацікавлених сторін освітньої спільноти.

Програмне забезпечення та мобільні застосунки для керування класом стали важливим інструментом у житті учнів і батьків. Вони забезпечують доступ до розкладу, до інформації про відсутність учителів, а також до домашніх завдань. Сьогодні ці електронні засоби замінюють традиційні зошити та щоденники. Незалежно від назви: *“Pronote”*, *“ÉcoleDirecte”* чи *“Éduc'horus”*, *“ENT”*, — це програмне забезпечення дозволяє забезпечити взаємодію між навчальним закладом, учнями та батьками.

“Pronote”, *“ENT”* та інші застосунки об'єднують сотні функцій.

База містить дані про заклад, шкільне життя учнів і вчителів. Ці дані захищені, оскільки кожен має доступ лише до тих даних, які його стосуються.

Усі батьки та учні мають персональний код (новим учням надається на початку навчального року).

Ця інформаційна система впроваджена в 7400 закладах Франції.

4. Організація канікул та дозвілля (Les vacances et Centre de loisirs)

Паризькі центри дозвілля приймають дітей віком від 3 до 5 років у дитячих садках і від 6 до 14 років — у початкових шкільних центрах дозвілля.

Усі діти віком від 3 до 14 років, які навчаються в державній чи приватній школі, мають право зареєструватися.

Центри дозвілля пропонують якісні освітньо-розважальні заходи, які дають дітям можливість спілкуватися, розважатися та навчатися у відмінний від шкільного спосіб.

Для запису в *Centre Loisir* потрібно звернутися безпосередньо до міського освітнього менеджера.

Періоди реєстрації відкриваються приблизно за 30 днів до початку прийому в центри.

Дати канікул щороку змінюються, тому періоди реєстрації вказані на порталі “*Facil’familles*” або в кожному навчальному закладі окремо: <https://teleservices.paris.fr/ffaxssl/jsp/site/Portal.jsp?page>.

5. Про паралельне навчання в українському та французькому навчальному закладі.

Кожен український учень, приїхавши у Францію, переходить в своїй школі в Україні на дистанційну, екстернатну або сімейну форми навчання.

При таких формах навчання діти протягом 6-8 годин на тиждень вивчають тільки 4 предмети – “український компонент шкільної програми”:

- українську мову та літературу,
- історію України,
- географію.

Решта предметів вони опановують у французькій школі, де перебувають. Для виставлення оцінок за рік в українській школі з інших предметів, учні подають оцінки з французької школи. Семестрове та річне оцінювання учнів на даний час дозволено здійснювати не тільки за 12-бальною шкалою, а за двобальною – “зараховано”/”не зараховано”.

З предметів, які учні не вивчали в закордонних закладах освіти, як-от українська мова та література, історія України, географія, захист України, правознавство, українські школи мають провести своє оцінювання дистанційно. Це допоможе уникнути подвійного навантаження на дітей, та водночас зберегти їхній зв’язок з Україною та сприятиме адаптації дітей у школах за кордоном.

Україна є однією з 60-ти країн, яку приймає Франція. Якщо кожній з 60 дозволити відвідувати тільки рідну школу, то це призведе до знищення французької освіти.

Тому французька освіта є обов’язковою з 3 до 16 років! На першому місці стоїть інтеграція у французьке суспільство та соціалізація.

Зі свого боку Франція, розуміючи проблему українських дітей, дозволяє поєднувати українське та французьке навчання. Подавши документ французькому директору про паралельне навчання в українській школі, адміністрація школи може скласти адаптований індивідуальний навчальний план для кожного українського учня (ця схема має назву "зайнятість на 50%", тобто, наприклад, анулювати вивчення іспанської мови, технології та інших предметів).

Крім того, новоприбулих українських учнів направляють в класи UPE2A, де вони вивчають французьку мову один рік. Відмовлятися від такої можливості аж ніяк не потрібно. Навчання в такому класі дуже легко поєднати з паралельним навчанням в українській школі.

Для українських учнів-біженців Парижа та його околиць, Паризька академія спільно з Посольством України заснувала три безкоштовні українські школи, після закінчення яких учні отримують український документ про освіту. Таким чином, їм не потрібно навчатися дистанційно. Графіки спів діяльності погоджені з французькими навчальними закладами.

Дитячий садок (3-5 років), дитина може відвідувати французький, а по суботах український (функціонують при цих школах або асоціаціях в інших регіонах Франції). Це чітка відпрацьована схема поєднання розкладів та системи оцінювання для легкої можливості навчання в двох школах організована 16 березня 2022 року під час неформальної зустрічі під головуванням міністра національної освіти, молоді та спорту Жана-Мішеля Бланкера. Європейські міністри разом створили «оперативну групу» для координації прийому українських студентів. Дякуючи рішенню координативної групи - українські учні та студенти мають можливість здобувати повноцінну освіту за кордоном.

За додатковою інформацією та допомогою щодо запису до навчальних закладів ви можете звертатися до спеціаліста освіти Ректоратів Парижа та Кретея (Mme Liliia Dorundiak) на електронну пошту Liliia.Dorundiak@ac-paris.fr або в інстаграмі [@Ldorundiak](https://www.instagram.com/Ldorundiak).

Автори: Лілія Дорундяк, Вероніка Кисіль

У Франції є три типи вищих навчальних закладів, після закінчення яких можна отримати диплом про вищу освіту (бакалавра, магістра або доктора):

- 1) Державні та приватні університети;
- 2) Вищі державні або приватні школи;
- 3) Спеціалізовані школи та інститути.

ОСНОВНІ УМОВИ ВСТУПУ ДО ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ:

- 1) Наявність сертифіката про закінчення загальної середньої освіти ВАС (baccalauréat) або
- 2) Еквівалент у вигляді сертифіката / атестата про повну загальну середню освіту в Україні + іспит ЗНО / НМТ;
- 3) підтверджений рівень французької мови не нижче B2.

За наявності **українського атестата про повну загальну освіту**, ви можете подати запит на підтвердження цього документа до Міністерства освіти Франції в центрі ENIC-NARIC (національний інформаційний центр з академічного визнання іноземних дипломів у Франції). Для цього необхідно надати скан-копії атестата та додатка до атестата.

ІСНУЄ КІЛЬКА СПОСОБІВ ПІДТВЕРДИТИ РІВЕНЬ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ:

- **Офіційні тести:** TEF (Test d'évaluation du français) або TCF (Test de connaissance du français), дійсні протягом двох років;
- **Дипломи:** DELF (Diplôme d'études en langue française) або DALF (Diplôme approfondi de langue française), дійсні протягом усього життя.

Немає легшої чи складнішої сертифікації, кожна має свої особливості.

ЯКЩО У ВАС ЩЕ НЕМАЄ РІВНЯ B2 АБО C1: Ви можете подати заявку на навчальну програму під назвою «DU Passerelle» або «DU PréPaRéO», що дозволяє опанувати французьку мову на рівні, достатньому для вступу або відновлення навчання в університеті. Назви, тривалість, програма та критерії відбору різняться залежно від університету.

ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ НА ПЕРШИЙ КУРС ФРАНЦУЗЬКОГО ВНЗ:

- З 1 жовтня до 15 грудня: запити на реєстрацію слід подавати через «Dossier vert»,
- З 17 січня до 14 березня: запити на реєстрацію слід подавати на сайті «Parcoursup» — платформі, яка допомагає отримати вичерпну інформацію про навчальні напрями та спеціальності, а також допомагає подати заявку на перший курс французького вишу в єдиному кабінеті вступника.

Кожен студент обирає кілька університетів і кілька навчальних курсів («формулювання побажань» — «formulation des vœux»).

ДЛЯ РЕЄСТРАЦІЇ З ДРУГОГО КУРСУ ВИЩОЇ ОСВІТИ АБО НА КУРС «DU PASSERELLE» ЧИ «DU PRÉPARÉO»:

Не потрібно проходити через процедуру Parcoursup. Ви можете зв'язатися безпосередньо з університетом або надіслати свою кандидатуру через портал e-candidat кожного окремого університету.

ЯКЩО ДАТИ РЕЄСТРАЦІЇ МИНУЛИ:

Інколи ще можна зареєструватися для вступу. Для цього слід звернутися безпосередньо до університету: служби реєстрації, менеджера з навчання, приймальні студентів на програмі мобільності тощо.

За необхідності додаткової інформації, вступники можуть звертатися до генеральної інспекторки управління освіти та досліджень Міністерства вищої освіти та наукових досліджень Франції та голови центру ЗНО (НМТ) у Парижі Лілії Дорундіак (Mme Liliia Dorundiak) на електронну пошту Liliia.Dorundiak@ac-paris.fr або в інстаграмі @Ldorundiak, а також до співробітниці Міністерства освіти Франції Вероніки Кисіль (Mme Veronic Kisil) за імейлом kysilveron@gmail.com або в інстаграмі @kysill.

СТУДЕНТСЬКІ СТИПЕНДІЇ У ФРАНЦІЇ

Стипендія — це фінансова допомога, яку надають за певних умов студентам, які мають труднощі з фінансуванням свого навчання в університеті.

Студенти-бенефіціари міжнародного або тимчасового захисту, молодші за **28 років** на 1 вересня відповідного навчального року, мають доступ до стипендій, якими керує **CROUS** (*Centres régionaux des œuvres universitaires et scolaires* / Регіональні центри університетської та шкільної роботи).

Таким чином, вони мають статус **стипендіата (boursier)**.

Спеціальна щорічна допомога **ASAA** (*Aides spécifiques annuelles*) замінює систему стипендій для індивідуальних або сімейних ситуацій та дає можливість підтримувати студентів **віком до 35 років**.

Стипендії на основі соціальних критеріїв **BCS (Bourses sur critères sociaux)** або спеціальна щорічна допомога **ASAA (Aide spécifique annuelle)** надають такі переваги:

- виплата щомісячної стипендії;
- вам не потрібно платити внески за реєстрацію в університеті, а також внесок у студентське життя та кампус **CVEC (contribution à la vie étudiante et de campus)**;
- ви маєте пріоритет на отримання студентського житла в резиденції **CROUS** на основі соціального індексу вашого досьє та доступних місць;
- ви платите лише 1 євро за їжу в ресторанах університету **CROUS**.

Для будь-якого запиту на отримання стипендії або проживання в університетській резиденції, ви повинні щороку заповнювати **Студентське соціальне досьє DSE (Dossier social étudiant)**.

СТУДЕНТСЬКІ СТИПЕНДІЇ У ФРАНЦІЇ

Регіональний центр університетських та шкільних робіт (**CROUS**) пропонує дешеве житло насамперед для студентів-стипендіатів.

Щоб отримати статус студента, ви повинні бути зараховані до французького вищого навчального закладу. Ви повинні отримати номер **INE (Identité Nationale Etudiant – Національний ідентифікаційний номер студента)**, щоб офіційно стати студентом та отримувати допомогу. Номер **INE** складається з 11 символів (10 цифр + 1 літера або 9 цифр + 2 літери).

Якщо ви маєте право на стипендію, ви повинні подати запит на **студентське соціальне досьє DSE (Dossier social étudiant)** перш ніж подавати заявку на житло на сайті: www.messervices.etudiant.gouv.fr.

CROUS спочатку надає житло студентам із підтвердженням досьє **DSE**. Відтак досьє студентів, які не отримують стипендії, не мають пріоритету.

ПРО CVEC

Усі студенти, зараховані на початковий навчальний курс до вищого навчального закладу, повинні отримати **довідку про сплату внеску за студентське життя та кампус CVEC (contribution de vie étudiante et de campus)** перед реєстрацією на навчання.

Біженці, а також бенефіціари додаткового або тимчасового захисту звільнені від сплати внеску **CVEC**:

- Ви повинні зайти на сайт <https://cvec.etudiant.gouv.fr> та надіслати запит на звільнення від сплати **CVEC**, натиснувши «*Demander mon exonération*» («Надіслати запит на звільнення [від сплати внеску]»). Вам потрібно буде підтвердити ваш статус біженця, завантаживши відповідні документи, щоб уникнути сплати цього внеску;

- Протягом максимум тижня ви отримаєте відповідну довідку, аби надати її в університет.

ЩО ПОТРІБНО ЗНАТИ УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ ДЛЯ ЛЕГАЛЬНОГО ПЕРЕБУВАННЯ У ФРАНЦІЇ?

НАВЧАННЯ З ТИМЧАСОВИМ ЗАХИСТОМ

Навчання з тимчасовим захистом можливе, так само ви маєте право на працевлаштування. Однак, у статусі студента можуть бути обмеження кількості годин роботи на тиждень. Якщо студент на момент початку навчання не перебував у статусі тимчасового захисту, або перебував на території України, або перебував за кордоном до лютого 2022, тоді йому варто зробити запит на отримання студентського дозволу на проживання.

ЗАПИТ НА ОТРИМАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО ДОЗВОЛУ НА ПРОЖИВАННЯ

Подати заявку на отримання студентського дозволу на проживання можна онлайн на сайті:

<https://administration-etrangers-en-france.interieur.gouv.fr/particuliers/#/>

ХТО МОЖЕ ПОДАВАТИ ЗАЯВКУ ОНЛАЙН НА ОТРИМАННЯ СТУДЕНТСЬКОГО ДОЗВОЛУ НА ПРОЖИВАННЯ?

Власники довгострокової візи, що прирівнюється до дозволу на проживання (VLS-TS) з відміткою "*étudiant*" або "*étudiant - carte de séjour à solliciter*", та ті, хто має дозвіл на проживання типу "*étudiant*".

КОЛИ ПОДАВАТИ ЗАЯВКУ ОНЛАЙН?

Щоб продовжити строк дії студентського дозволу на проживання, відповідний запит слід подати між 4 і 2 місяцями до закінчення строку вашого дозволу на проживання.

Якщо у вас ще немає університетської реєстрації, а двомісячний термін добігає кінця, ви повинні подати заявку онлайн, надавши підтвердження попередньої реєстрації, пов'язане з вашим навчальним проектом на наступний рік (заявка, пояснювальний лист тощо).

ЯКИЙ ДОКУМЕНТ Я ОТРИМАЮ ПІД ЧАС ОБРОБКИ МОЄЇ ЗАЯВКИ?

Після подання заявки ви отримаєте підтвердження отримання, яке не надає жодних прав. Лише якщо строк дії вашої карти проживання або візи закінчується, вам буде надіслане електронною поштою свідоцтво про продовження розгляду вашого досьє. Це свідоцтво про продовження розгляду, видане під час подання заявки на продовження студентського дозволу, дозволяє подорожувати Шенгенською зоною та в'їжджати в неї незалежно від пункту в'їзду. Ця примітка чітко зазначена в документі.

Коли префектура затвердить вашу заявку, ви отримаєте свідоцтво про позитивне рішення. Свідоцтво про позитивне рішення дозволяє його власникам, які ще не отримали новий студентський дозвіл на проживання, подорожувати. Однак вам радять в'їжджати в Європейський Союз через французький пункт в'їзду. Тому немає потреби звертатися за консульською візою на повернення. Ці два свідоцтва дозволяють підтримувати дійсний трудовий договір і соціальні виплати (ці елементи чітко зазначені в документі).

ЯКИЙ ТЕРМІН ОБРОБКИ ЗАПИТУ?

Термін обробки залежить від повноти вашої справи. Аби прискорити обробку вашої заявки, слід звернути увагу на такі моменти:

- Не забудьте додати всі необхідні документи-підтвердження: паспорт, копія візи, копія дозволу на проживання, свідоцтво про зарахування, оцінки за два семестри тощо;
- Повідомте про будь-яку особливу ситуацію, заповнивши розділ "Зауваження". Більше інформації можна знайти, наприклад, на сайті: <https://www.herault.gouv.fr/Demarches/Demarches-etranagers-titres-de-sejour/Etudiantsetrangers>.

ЯКІ КРОКИ ДЛЯ ПРОДОВЖЕННЯ ВАШОГО ДОЗВОЛУ НА ПРОЖИВАННЯ?

ЯКІ ДОЗВОЛИ НА ПРОЖИВАННЯ МОЖУТЬ БУТИ ПРОДОВЖЕНІ?

- **Довгострокова віза, що прирівнюється до дозволу на проживання (VLS-TS)**

Якщо ви бажаєте залишитися у Франції для продовження навчання, а термін дії вашої візи VLS-TS закінчується, ви можете продовжити свій дозвіл на проживання, подавши заявку на багаторічну карту проживання. Ця процедура є платною.

Перша багаторічна карта проживання, яка буде видана вам за певних умов, матиме строк дії, що відповідає кількості років, що залишилися у вашому циклі навчання. Наприклад, якщо ви закінчили перший рік ліцензії у Франції, ви можете отримати багаторічну карту проживання, дійсну на два роки, тобто до кінця третього року ліцензії. Якщо ви навчаєтеся у вищій школі (grande école), продовження вашого дозволу на проживання буде дійсним до отримання вашого диплома.

- **Багаторічна карта проживання**

Якщо ви бажаєте залишитися у Франції для продовження навчання, а строк дії вашої багаторічної карти проживання закінчується, ви можете подати заявку на її продовження. Ця процедура платна.

Нова багаторічна карта проживання, яка буде видана вам за певних умов, матиме термін дії, що відповідає кількості років наступного циклу, на який ви збираєтеся зареєструватися. Наприклад, якщо ви щойно закінчили ліцензію у Франції та подаєте заявку на новий дозвіл на проживання для продовження навчання у магістратурі, він буде дійсний протягом двох років.

Заяву на продовження вашого дозволу на проживання слід подавати онлайн на національній платформі ANEF-séjour: <https://administration-etrangers-en-france.interieur.gouv.fr/>.

Деякі заклади вищої освіти мають спеціальний прийом і супровід для іноземних студентів, який називається «Приймальна». Ви можете знайти там допомогу для ваших процедур з продовження дозволу на проживання.

Заявку на продовження вашого дозволу на проживання слід подавати за три місяці до закінчення його строку дії. Не чекайте останнього моменту для здійснення ваших процедур. Ми рекомендуємо суворо дотримуватися цього терміну, щоб уникнути необхідності сплачувати надбавку у 180 євро.

ЯКІ УМОВИ ДЛЯ ПРОДОВЖЕННЯ?

Умови, що застосовуються для отримання продовження дозволу на проживання, такі ж, як і для першого запиту, а саме:

- бути зарахованим до французького закладу вищої освіти;
- мати щомісячні ресурси не менше 615 євро. У випадку продовження необхідно також підтвердити серйозність навчання у Франції (відвідуваність, результати іспитів, отримані дипломи тощо). Повторне проходження курсу саме по собі не ставить під сумнів серйозність навчання.

ЯКІ ДОКУМЕНТИ ДОДАТИ ДО ЗАЯВИ НА ПРОДОВЖЕННЯ?

Необхідно надати до префектури:

- ваш паспорт із дозволом на проживання;
- витяг із актового запису про народження з вказанням батьків (або повну копію свідоцтва про народження);
- підтвердження про зарахування на наступний рік;
- витяг оцінок за минулий рік;
- документ, який підтверджує, що ви маєте необхідні фінансові ресурси для продовження навчання у Франції протягом одного року (тобто щонайменше 615 євро на місяць);
- підтвердження місця проживання, не давніше за 3 місяці (рахунок за електроенергію або договір оренди);
- підтвердження медичного страхування (це свідоцтво про права, видане Первинною касою медичного страхування, яке ви можете завантажити зі свого особистого кабінету на ameli.fr);
- 3 фотографії;

Допустимі ресурси (можливе їх поєднання):

- Зарплата або стипендія з-за кордону;
- Власні ресурси;
- Житлова допомога;
- Сімейні виплати;
- Довідка про фінансову підтримку третьої особи, якщо підтверджено реальність, серйозність і регулярність ресурсів;
- Допомога для людей з інвалідністю;
- Безкоштовне проживання (не може бути єдиним ресурсом, але зменшує необхідний поріг).

Недопустимі ресурси:

- RSA (соціальна допомога);
- Допомога для покриття витрат на дитячий догляд;
- Допомога з повернення до зайнятості (оскільки студентський статус не дозволяє реєстрацію на біржі праці);
- Контракт зобов'язання поважати принципи Республіки.

Контракт зобов'язання поважати принципи Республіки повинен бути підписаний кожним іноземцем, який подає заяву на отримання документа на проживання. Цей контракт повинен бути доданий під час подання заяви. Відмова підписати цей контракт або його недотримання може поставити під загрозу видачу дозволу або призвести до його відкликання.

Контракт зобов'язання поважати принципи Французької Республіки повинен бути датований і підписаний у французькій версії для запитів на дозволи на проживання на сайті Цифрової адміністрації для іноземців у Франції.

Цей контракт зобов'язання слід додати на етапі "Підтверджуючі документи", у розділі "Підтвердження місця проживання" під час того, як ви подаєте заявку на дозвіл на проживання. Для отримання додаткової інформації та перегляду версій контракту іншими мовами відвідайте сайт Міністерства внутрішніх справ.

Джерело: <https://www.campusfrance.org/fr/comment-renouveler-titre-sejour>.

Корисний веб-сайт: <https://administration-etrangers-en-france.interieur.gouv.fr/particuliers/#/sejour/triagedemandeur>.

НАВЧАТИСЯ І ПРАЦЮВАТИ ДОЗВОЛЕНО?

Студент зі студентською посвідкою на проживання має право на працевлаштування з обмеженням.

Відповідно до статті *L. 422-1* Кодексу в'їзду та перебування іноземців і права на притулок іноземний громадянин має дозвіл у статусі «студентського» перебування на те, щоб здійснювати оплачувану діяльність на допоміжній основі, без запиту дозволу на роботу в межах 60 % річного робочого часу, або 964 годин на рік.

Якщо необхідно перевищити квоту, зокрема для студентів, які навчаються на роботі, тоді необхідно запитати додатковий дозвіл на роботу.

Дозволена лише наймана праця: для підприємницької діяльності обов'язково потрібна зміна статусу. Інакше ваш дозвіл на проживання може бути анульований.

Невикористані права на додаткову роботу за один рік не можуть бути перенесені на наступний рік.

У разі, якщо у вас виникають труднощі з подачею запиту на студентську посвідку на проживання, радимо звернутися до соціальних працівників університету для консультації та супроводу.

Автор: Ольга Мала

ВІДПУСТКА ЗАВДЯКИ ДОПОМОЗІ CAF (L'AIDE AUX VACANCES FAMILIALES – AVF)

Avf дозволяє вам:

- **поїхати на відпочинок зі своїми дітьми** (тільки особам, зазначеним у досьє бенефіціара з допомоги (**dossier allocataire bénéficiaire de l'aide**): батьки та діти);
- **скористатися послугами в запропонованих та сертифікованих структурах, якість прийому та обслуговування яких визнана CAF.**

Усі ці заклади відображаються в каталозі, який можна переглянути та/або завантажити з веб-сайту (www.vacaf.org) або отримати паперову копію у вашому відділенні CAF.

- **отримати суттєву фінансову допомогу, адаптовану під ваш відпочинок.**

Ця допомога розраховується у відсотках від вартості вашого перебування, має обмежену кількість днів;

- **оплачувати лише залишок вартості проживання за ваш рахунок;**

Допомога Avf буде сплачена безпосередньо в центр відпочинку або кемпінг;

- **поєднувати цю допомогу з іншими, такими як:**

- допомога від ради співробітників вашого підприємства (comité d'entreprise),
- ваучери на відпустку від вашого підприємства;

сума Avf розраховується після вирахування будь-якої іншої допомоги.

Для того щоб отримати цю допомогу, потрібно:

1. Обрати відпочинок серед численних організацій та кемпінгів, сертифікованих Vacaf;
2. Зв'язатися з організацією відпочинку або кемпінгом, який ви обрали, за вказаними на телефонами;
3. Вказати, що ви є бенефіціаром Avf;
4. Якщо вас зацікавила пропозиція бронювання, попросіть структуру відпочинку надіслати вам файл і негайно зареєструвати вас на веб-сайті, щоб ваше бронювання було зареєстровано;
5. Надіслати заставу, яку запросить центр відпочинку для підтвердження бронювання;
6. Вам не доведеться платити за все ваше перебування, а лише за ту частину, яка залишається вашою відповідальністю після вирахування суми Avf.

**Приклад: вартість вашого перебування становить 800 євро, ваша допомога AVF становить 30%, або 240 євро
-> це залишається вашою відповідальністю: €800 - €240 = €560 (вам потрібно сплатити лише цю суму).**

ЩО ВАРТО ЗНАТИ ПРО AVF:

- Рахується цілий рік із 8 січня 2024 року по 5 січня 2025 року, під час шкільних канікул дітей, (зима, весна, літо, осінь) у всіх регіонах Франції.
- Має вільний вибір варіантів проживання: оренда, повний пансіон, напівпансіон, мобільний будинок, бунгало, кемпінг, сертифіковані в Vacaf.

Зверніть увагу: Avf не працює з орендою у фізичних осіб або в центрах, не схвалених Vacaf

ЯК ЗНАЙТИ AVF?

- www.vacaf.org або отримати паперову копію в Caisse d'Allocations Familiales.

Ви також можете :

- Звернутися до голосового сервера за номером: 0 810 25 98 98 (*)
- Надіслати електронний лист на адресу: contact@vacaf.org

УВАГА: сума фінансової допомоги визначається кожним департаментом окремо та згідно кожного окремого досьє родини!

УЧАСТЬ У ГУРТКАХ ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ ТА ДІТЕЙ

Інформацію щодо гуртків для дітей та дорослих ви можете отримати на сайті мерії або в самій мерії міста / селища. Ви можете брати участь у гуртках будь-якого міста або селища.

Майте на увазі та завжди перепитуйте, чи оплата відрізняється за умови, що ви є мешканцем того самого міста. Зазвичай, дозвілля частково спонсорується містом, селищем тощо. Тому, ціна саме для вас, як мешканця, може бути значно нижча.

Протягом року, рада дозвілля міста або селища проводить туристичні поїздки, екскурсії, марафони. За інформацією вам потрібно звертатися до мерії вашого міста.

Якщо ви не знаходите дозвілля, яке вам подобається, ви можете звернутися до будинку асоціацій (maison des associations) у великих містах, або запросити список існуючих асоціацій у вашої мерії. Ви можете звернутися до асоціації з проханням пояснити як вона функціонує, які є обов'язки, як стати членом цієї асоціації (devenir adhérent).

Приклад асоціацій:

- Асоціація з плавання для людей із інвалідністю. Асоціація проводить та спонсорує навчання з плавання для дорослих та дітей із інвалідністю.
- Асоціація прогулянок для людей похилого віку. Асоціація організовує прогулянки кожного ранку неділі. Ціна членства, 10 євро на рік.

Участь у дозвіллі та асоціативному житті дозволить вам покращити рівень французької мови, знайти друзів та однодумців, познайомитися ближче з французькою культурою та знайомити французів із Україною.

УЧАСТЬ У ГУРТКАХ ДЛЯ ДІТЕЙ НА КАНІКУЛАХ.

У Франції існує так зване стажування для дітей під час канікул (stage de vacances). Це стажування дає можливість дитині спробувати той чи інший спорт, музичний інструмент, малювання тощо, кожен день, одну годину, протягом тижня.

Інформацію про “стажування” ви можете знайти на сайті мерії міста, або запитати безпосередньо в установі, яка проводить дозвілля.

Приклад: катання та догляд за поні для дітей 4-6 років, із понеділка по п'ятницю з 10.00 до 11.00, ціна 6 євро за заняття.

Увага! Майже всі активності для дітей вимагають заповнення санітарного файлу (fiche sanitaire). Деякі також можуть вимагати медичний сертифікат (certificat médical), який може надати ваш сімейний терапевт або педіатр.

Автори: Дана Манюк, Ольга Шульга

У Франції оформленням дорослої чи дитячої інвалідності займається єдиний орган – Регіональний Будинок для Людей з інвалідністю MDPH
<https://mdphenligne.cnsa.fr/>

Якщо ваша дитина має фізичні / сенсорні / психічні / інтелектуальні / ментальні порушення, навчається або збирається до школи, коледжу, лицю, чи вищого навчального закладу, ви повинні знати, що для того, щоб вона могла **відвідувати зазначені учбові заклади в найкращих умовах і отримувати одну або кілька форм допомоги**, пов'язаних із інвалідністю, підготуйте та подайте досьє до Регіонального будинку людей із інвалідністю MDPH.

Подання досьє до MDPH дозволить вашій дитині:

- **мати визнання інвалідності**, щоб надати вашій дитині доступ до прав відповідно до її потреб;
- скористатися перевагами **персоналізованого шкільного проєкту (PPS)** зі спеціальними освітніми механізмами;
- **отримати освітню програму, адаптовану до потреб дитини**, у звичайній школі або в адаптованому навчальному закладі з підтримкою або без підтримки спеціалізованої системи або в медико-соціальному закладі;
- **отримати в оренду адаптовані навчальні матеріали** (приклад: комп'ютер, програмне забезпечення тощо);
- **доступ до відповідного догляду** (приклад: через спеціалізовану службу догляду);
- **отримувати фінансову допомогу**, якщо дозволяє ступінь інвалідності вашої дитини, **на навчання дитини з інвалідністю (АЕЕН)** та будь-які доплати, які дозволять вам покрити додаткові витрати, пов'язані з інвалідністю вашої дитини або, якщо виконуються умови, отримувати допомогу на відшкодування шкоди в зв'язку з інвалідністю або, за наявності відповідних умов, **отримувати допомогу по догляду за дитиною з інвалідністю (РСН)**»;
- **отримувати добову допомогу за присутність батьків (АJPP)**, якщо ступінь інвалідності вашої дитини змушує вас скоротити або призупинити свою професійну діяльність;
- також, ви можете **отримати інклюзивну картку мобільності (СМІ)**, щоб подорожувати з дитиною.

Крім того, якщо ваша дитина не може користуватися громадським транспортом щоб дістатися до школи, вона може скористатися іншим видом транспорту, вартість якого може бути покрита.

Більш детальну інформацію ви можете отримати за посиланням:
<https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F24610>.

Щоб ваша дитина отримала максимальну вигоду від усіх заходів підтримки та корекції адаптації, важливо швидко реагувати та передбачати її навчальні потреби, оскільки термін вивчення вашої ситуації може сягати 4 місяців MDPH. Тому необхідно почати завчасно, щоб усі заходи, про які повідомила Комісія з прав та автономії людей з інвалідністю (CDAPH), могли бути реалізовані з початку навчального року.

Зверніть увагу: чим пізніше надходять повідомлення у навчальному році щодо вашої ситуації, тим складніше гарантувати їх виконання з огляду на ресурси, доступні на національному рівні освіти.

У випадку виникнення труднощів із заповненням вашого досьє ви можете звернутися за допомогою до:

- MDPH у департаменті, де ви проживаєте, та Міського центру соціальних дій (Centre communal d'action sociale CCAS);

А також інших установ, організацій та асоціацій:

- Відомчого будинку солідарності (Maison départementale des solidarités (MDS));
- Відомчого будинку автономії (Maison départementale de l'autonomie (MDA));
- Центру охорони матері та дитини за місцем проживання (Centre de protection maternelle et infantile (PMI) de votre lieu de résidence);
- Центру ранньої медико-соціальної допомоги (Centre d'action médico-sociale précoce CAMSP);
- Медичного психолого-педагогічного центру (Centre médico psycho pédagogique CMPP);
- Медичного психологічного центру (Centre médico psychologique CMP);
- Асоціації чи організацій, які опікуються людьми з інвалідністю (assistance sociale/travailleur sociale). Повний перелік асоціацій так само можна знайти в мерії вашого населеного пункту;
- Якщо ваша дитина госпіталізована, ви також можете звернутися за допомогою до соціальної служби лікарні, яка спостерігає за нею.

До MDPH необхідно подавати повне досьє, яке складається з наступних обов'язкових документів:

1. Форма **Cerfa № 15692*01 Demande à la MDPH** – це форма заяви встановленого зразка для звернення до MDPH, яка складається з різних розділів:

- Частина А: ваша особистість;
- Частина В: ваше повсякденне життя;
- Частина С: шкільне життя чи студентське життя;
- Частина D: ваша професійна ситуація;
- Частина Е: вираження запитів на права та переваги;
- Частина F: життя опікуна вашої родини.

Звертаємо вашу увагу, що потрібно заповнювати тільки ті розділи, що стосується вашої дитини та вашої ситуації. При цьому, варто намагатися якомога точніше заповнювати та пояснювати свою ситуацію, особливо в розділі «С – Шкільне навчання або студентське життя». У цьому розділі ви можете вказати свої запити щодо житла в школі, навчальних матеріалів, шкільного транспорту, супроводжуваних учнів із інвалідністю (AESH);

2. Медичної довідка – **Cerfa № 15695*01 Certificat médical**, (заповнює лікар-женераліст або дитячий психіатр). Бажано, щоб медичну довідку заповнював лікар, який добре знайомий із інвалідністю вашої дитини, для того, щоб зазначити всі труднощі, з якими стикається ваша дитина та ви в повсякденному житті. Дана довідка має бути датована менш ніж 12 місяців; (Зазвичай, ці форми можна завантажити на сайті MDPH вашого департаменту. Знайти відповідну сторінку можна за першими двома цифрами поштового індексу за посиланням: <https://mdphenligne.cnsa.fr>)

3. Медичні висновки лікарів, профільних для вашого типу інвалідності тощо;

4. Копію свідоцтва про народження дитини, копії документів, що посвідчують особу батьків або законного представника / представників, та дійсний дозвіл на проживання на території Франції;

5. Копію документа підтвердження адреси, дата якої не перевищує трьох місяців;

6. Свідоцтво про правоохороне рішення (якщо ви маєте оформлену інвалідність);

7. Інші документи, вказані в відповідному розділі Cerfa залежно від типу інвалідності вашої дитини;

Термін розгляду вашого досьє займає **4 місяці**.

Повністю сформоване досьє ви можете подати двома шляхами:

- подати онлайн через веб-сайт за адресою: <https://mdphenligne.cnsa.fr>. Він доступний цілодобово та спрощує ваші запити на права та пільги у вашому MDPH. Для цього всі документи, що входять до вашого досьє, мають бути заскановані в PDF форматі;
- відправити поштою до MDPH рекомендованим листом із повідомленням про вручення (Lettre recommandée avec AR).

На сайті <https://mdphenligne.cnsa.fr> ви також можете:

- Ввести онлайн-запит (перший запит і поновлення);
- Відстежувати хід виконання вашого запиту (для певних MDPH);
- Контролювати свої права та пільги (для певних MDPH).

Важливо! Перед подачею необхідно обов'язково уточнювати, як вам краще подати досьє, онлайн чи поштою, оскільки в кожному департаменті правила можуть відрізнятися

ЯКОЇ ПРОЦЕДУРИ ПОТРІБНО ДОТРИМУВАТИСЯ ПІД ЧАС ПОДАЧІ ЗАЯВКИ ОНЛАЙН?

1. Перейдіть на веб-сайт MDPH (<https://mdphenligne.cnsa.fr/>);
2. Виберіть MDPH, до якого ви належите;
3. Зайдіть у свій онлайн кабінет, ідентифікувавши себе у FranceConnect або створивши обліковий запис;
4. Введіть свій запит (заповнити свій профіль -> дані про себе);
5. Додайте заскановані документи в форматі PDF, що входять до вашого досьє, з які вказані вище.
6. Перевірте свій запит, щоб надіслати його до свого MDPH для отримання інструкцій.

ЯКОЇ ПРОЦЕДУРИ ПОТРІБНО ДОТРИМУВАТИСЯ ПІД ЧАС ПОДАЧІ ЗАЯВКИ ПОШТОЮ?

Заповнену форму Cerfa № 15692*01, яку ви може знайти в Інтернеті або взяти в вашому регіональному MDPH або CCAS (комунальному центрі соціальних дій), разом із обов'язковими документами, які входять до вашого досьє та **надіслати до MDPH вашого регіону рекомендованим листом із повідомленням про вручення (Lettre recommandée avec AR)**.

Важливо! Усі документи щодо інвалідності, видані Україною, повинні бути перекладені на французьку мову.

Як тільки MDPH отримає вашу заяву, ви отримаєте підтвердження про те, що документи прийняли в обробку. Важливо надати точний та правильний адрес, на який ви зможете отримувати листи в разі необхідності додаткових документів для вашого досьє.

Попередній розгляд вашого досьє триває тиждень. Після цього вам повідомляють, чи ваші документи відповідають усім вимогам і відтак можуть бути надані на розгляд комісії (resevalibité). У цьому сповіщенні будуть вказані дані, які дозволяють вам відслідковувати стан розгляду вашого досьє через сайт MDPH. Це сповіщення, яке свідчить про те, що ваші документи прийняті.

У разі якщо ваша заява була неповна через відсутність деяких необхідних документів, MDPH надішле вам електронний лист із запитом на додаткову інформацію.

У кожному MDPH є декілька професіоналів (лікарів, психологів тощо), які оцінюють ситуацію, аби повністю зрозуміти вашу ситуацію та надати відповідне рішення.

Відповідь на запит ви отримаєте протягом 4 місяців поштою або безпосередньо в особистому кабінеті на сайті MDPH.

Якщо ви не отримаєте відповіді через 4 місяці після надсилання заяви, така заява вважається «відхиленою», що означає відмову.

Автор: Наталя Мітяєва

ВЗАЄМОДІЯ З СОЦІАЛЬНИМИ СЛУЖБАМИ, ШКОЛОЮ ТА ІНШИМИ ПРЕДСТАВНИКАМИ АДМІНІСТРАЦІЇ

За українським законодавством, домашнє насильство — це «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь».

Насильство в родині може бути спрямоване як на дружину, чоловіка чи дітей, так і на інших родичів — двоюрідних братів та сестер, бабусь та дідусів, колишнє подружжя, наречених, осіб, які спільно проживають однією сім'єю, опікунів та прийомних батьків.

Домашнє насильство — доволі буденна річ для будь-якого суспільства. На жаль, воно поширено і в Україні, і в Франції. Однак, це не той випадок, коли потрібно терпіти знуцання й соромитись. Навпаки, слід говорити про це, запобігати такі діяння та інформувати про них компетентні органи.

Якими б не були пояснення й виправдання, партнер або колишній партнер не має права чинити насилля проти іншого партнера. Насильство не є нормою і не повинно толеруватись за жодних умов.

Домашнє насильство має різні прояви:

- **фізичне** (побиття, стусани, ляпаси, завдані навмисно; насильницьке обмеження мобільності, знерухомлення, погрози вбивством, навмисне створення ситуацій, що можуть зашкодити здоров'ю; відмова надавати медичну допомогу й лікарські препарати або неправильне дозування ліків тощо);
- **психологічне** (систематичне приниження, образи словами або негативними жестами, мімікою; переслідування, постійний контроль, погрози; ігнорування бажань, думок, почуттів, безпідставна критика; позбавлення права на захист честі й гідності; шантаж; дискримінація через ваші переконання, віросповідання, національну приналежність чи походження та ін.);
- **сексуальне** (зґвалтування, примушування до небажаних сексуальних контактів, до сексу з іншими людьми, до збочених форм сексуальних стосунків, до вагітності або абортів та ін.);
- **економічне** (обмеження в доступі до власних коштів чи заборона використовувати власні кошти так, як ви вважаєте за потрібне, пошкодження вашого майна, позбавлення або перешкоджання в доступі до їжі, житла, майна; обмеження в можливості працювати, заборона навчатися, шантаж, вилучення документів, посвідчення особи й ін.);
- **кібернасильство** (кіберконтроль, кіберспостереження без відома, сексуальне кібернасильство, економічне чи адміністративне кібернасильство тощо).

Зазвичай ці прояви переважно супроводжують один одного. Якщо вас ображають, погрожують, кажуть, що у вас немає права на дітей, забороняють спілкуватися з подругою, принижують перед вашими дітьми, дорослими родичами, не дозволяють працювати, переслідують, викрадають документи, що посвідчують вашу особу, забирають посвідку на проживання чи будь-які інші особисті речі, не дозволяють розпоряджатися фінансами родини, б'ють, змушують займатися сексом, шантажують, – усі такі слова та поведінка вашого партнера чи колишнього партнера є насильством. ТАКІ ДІЇ ЗАБОРОНЕНІ Й КАРАЮТЬСЯ ЗАКОНОМ. Адже домашнє насильство має значні, довготривалі, часом безповоротні наслідки: тривога, розлади сну та / або харчової поведінки, інтенсивні страхи, почуття провини, депресія, ізоляція, ризикована чи агресивна поведінка, а в деяких випадках – смерть.

ПАМ'ЯТАЙТЕ! Незалежно від форми стосунків: шлюб, співжиття за цивільним договором (PACS), мешкаєте окремо, розлучені – якщо ви стали жертвою домашнього насильства, за законодавством Франції ви маєте право на захист.

Необхідно зібрати якомога більше доказів, щоб довести судді існування насильства, якого ви зазнали (медичні довідки, свідчення, фотографії, скарги, текстові повідомлення тощо). Ці докази необхідні для того, щоб була можливість захистити вас та засудити вашого кривдника (партнера або співмешканця, колишнього партнера).

ЯК СЛІД ДІЯТИ?

- Варто звернутися до лікаря, центру CIDFF або до асоціації, що спеціалізується на підтримці людей, які є жертвами насильства, або до будь-якої організації (установи), що захищає права іноземців, або до соціального працівника, який міг поговорити з вами, поінформувати з відповідних питань і допомогти в проведенні необхідних процедур;
- Подати скаргу до будь-якого відділу поліції, жандармерії або до прокуратури, навіть якщо у вас немає посвідки на проживання; таке подання скарги може призвести до кримінального засудження кривдника;
- Вимагати захисного припису від судді сімейного суду, щоб він міг вжити заходів для вашого захисту: він може змусити винуватця насильства залишити сімейний будинок і припинити будь-які контакти з вами; можете просити, щоб суддя захистив ваших дітей;
- Можете покинути дім із дітьми; зберіть оригінали та фотокопії важливих документів (посвідчення особи, посвідку на проживання, паспорт, шкільні сертифікати, довідку про медичне страхування, сімейну книжку, контракт на оренду житла, виписку з банку, квитанції про сплати оренди тощо); ви – мати, і у вас ті ж самі права на дітей, що і в батька;
- Подати заяву (позов) на розірвання шлюбу через вину другої сторони;
- Ви маєте право на допомогу адвоката. Навіть якщо у вас немає дозволу на проживання, недостатньо ресурсів, при наявності захисного припису ви можете отримати безплатну правову допомогу;

- Якщо через насильство змушені звільнитися з роботи, у вас є право на допомогу з безробіття; зверніться до агентства France Travail (раніше – Pôle Emploi) зі скаргою та з підтвердженням зміни місця проживання.

У Франції існує 98 CIDFF (Інформаційних центрів з права жінок і сімей) із численними відкритими офісами. Якщо ви стали жертвою насильства, зверніться до найближчого до вас офісу CIDFF (контактні дані CIDFF є на сайті fncidff.info). Для екстрених випадків телефонуйте 17 (поліція, жандармерія). Моральна підтримка – 39 19.

ЯКЩО ДИТИНА – ЖЕРТВА ЧИ СВІДОК ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Якщо внаслідок домашнього насильства є загроза безпеки, здоров'ю або цінностям дитини, повинні втрутитися соціальні служби з дотримання прав неповнолітніх у Франції. Ідеться про погане ставлення до дитини (фізичне, психологічне або сексуальне насильство), постійне надмірне вживання алкоголю чи наркотиків, психологічний або фізичний тиск на третю особу, свідком якого є ваша дитина.

Якщо дитину б'ють, погано з нею поводяться або ж якщо дитина занедбана, свідки зобов'язані повідомити про це відповідні органи.

Найпростіший спосіб – зателефонувати на гарячу лінію 119 Національної телефонної служби дітей у небезпеці (Service national d'accueil téléphonique de l'enfance en danger). Спеціалісти цієї служби, залежно від ситуації, можуть як дати безпосередні практичні поради чи зорієнтувати співрозмовника до інших служб у регіоні, так і доповісти про небезпечну ситуацію до соціальних служб департаменту:

- Служба захисту дітей (ASE – Aide sociale à l'enfance);
- Група зі збору інформації про небезпечні ситуації (Crip – Cellule de recueil des informations préoccupantes).

У Франції будь-який свідок поганого поводження з дитиною повинен доповісти про побачене. Це його обов'язок, а не лише право. Якщо свідок не повідомить про небезпечну для дитини ситуацію, він ризикує бути ув'язненим до 3 років і отримати штраф у розмірі 45 000 €. У разі клепу, тобто неправдивих свідчень проти невинної особи, людині загрожує 5 років позбавлення волі та 45 000 € штрафу.

Тож, якщо ви стали свідком того, що дитину б'ють (навіть якщо це тільки ляпас) чи здійснюють над дитиною психологічне насильство, чи піддають дитину сексуальному насильству, чи дитина є свідком домашнього насильства, потрібно доповісти про побачене.

У разі якщо у вас забрали дитину, слід насамперед знайти адвоката, щоб не допустити позбавлення батьківських прав у судовому порядку. Інакше ви зможете клопотати про відновлення ваших батьківських прав через рік після вироку суду, якщо доведете суттєві зміни в поведінці, яка призвела до позбавлення батьківських прав.

Для цього слід звернутися до трибуналу (tribunal judiciaire). Контакти відповідної установи можна знайти за посиланням: <http://www.annuaires.justice.gouv.fr>. Суддя може не позбавити вас батьківських прав, але забрати дитину на певний період, який у деяких випадках може тривати понад два роки.

Автори: Олена Версан, Наталія Міт'яєва

ЯК СЛІД ВЗАЄМОДІЯТИ ІЗ СОЦІАЛЬНИМИ СЛУЖБАМИ

У яких випадках соціальні служби звертають увагу на українські родини? Що найчастіше викликає занепокоєння у соціальних працівників?

Соціальні працівники звертають увагу на українські родини, як на будь-які інші категорії населення. Основна турбота для соціального працівника, що супроводжує дитину та / або її родину, – забезпечити дотримання прав дитини та гарантії того, щоб особа, відповідальна за дитину, задовольняла її основні потреби, необхідні для розвитку й добробуту.

Особливу увагу можуть приділяти життєвому шляху: війні, розлученню батьків, відірваності від рідного місця, насильству, яке дитина бачила або пережила тощо. Це може призвести до травм, які можуть проявлятися різними способами, й іноді вимагає супроводу для пошуку відповідної допомоги.

Найчастіше занепокоєння в соціальних працівників викликають агресивне ставлення до дитини з боку батьків або людей, які її супроводжують, поганий догляд, нерегулярне відвідування школи без пояснень батьків, складнощі зі сприйняттям інформації, якщо дитина ізольована в класі, не спілкується з іншими дітьми. Усе, що виходить за рамки відповідної до віку поведінки, може викликати питання як у вчителів, так і у соціальних працівників. Також однією з головних причин таких занепокоєнь є ситуація, коли неповнолітня дитина залишається без супроводу її офіційного представника.

Як не прогавити момент, коли соціальні служби звернули уваги на вашу родину, але це ще не становить проблеми?

Тобто який алгоритм дій соціальних служб: як вони виходять на зв'язок з батьками? Які документи можуть надсилати чи, навпаки, запитувати? Чи це обов'язково має бути соціальний працівник, чи може бути, наприклад, директор школи, де вчиться дитина?

Важливо – соціальні служби керуються тим, що, перш ніж говорити про культурні та законодавчі відмінності, варто розуміти, що кожна людина виросла і розвинулася в контексті сім'ї, освіти та оточення. Усе це впливає на те, як ми виховуємо наших дітей.

Ми не є природженими батьками, і жодної інструкції нам не видають, коли народжується дитина. Бути батьками – те, чого ми вчимося самотійно й іноді потребуємо допомоги. Немає нічого поганого в тому, щоб прийняти поміч, яку пропонують.

Кожна країна діє по-різному з культурного й законодавчого погляду. Тому необхідно знати закони, що регулюють права дітей у Франції.

Перш за все, Міжнародна Конвенція про права дитини. Вона проголошує набір прав, що застосовуються до дітей, зокрема право жити в сім'ї, бути оточеним турботою і любов'ю:

- мати ім'я, національність, ідентичність;
- отримувати медичну допомогу, бути захищеним від хвороб і недоїдання;
- на освіту;
- бути захищеним від насильства, жорстокого поводження та будь-яких форм зловживання й експлуатації;
- на достатній рівень життя;
- не брати участь у війні та не зазнавати її наслідків;
- мати притулок і отримувати допомогу;
- гратися і мати дозвілля;
- на свободу вираження та думки.

Навчання. Згідно зі статтею L131-1, зміненою Законом № 2019-791-ст.11, навчання є обов'язковим для кожної дитини з трирічного віку й до досягнення шістнадцяти років. Якщо ви не запишете свою дитину до навчального закладу без вагомої причини, отримаєте від Директора академічної служби національної освіти офіційне попередження зробити це. Якщо знехтувати це попередження, вам загрожує 6 місяців ув'язнення та штраф у розмірі 7500 євро.

Заборона насильства у вихованні. Згідно зі статтею 1 Закону №2019-721 від 10 липня 2019 року, насильство не може використовуватися для виховання дитини. Ляпаси по обличчю, побиття, приниження чи інші форми психологічного й фізичного насильства не дозволені.

Здоров'я неповнолітнього та його освіта. Позбавлення їжі, медичної допомоги, що ставить під загрозу його здоров'я, не записати у школу тощо карається законом (статті 227-15, 227-1 та 227-17-1 Кримінального кодексу).

Сім'я. Покидання сім'ї, ненадання дитини або викрадення дитини одним із батьків карається законом (статті 227-3, 227-5 та 227-7 Кримінального кодексу).

Французьке законодавство не встановлює точного віку, із якого дітям дозволено залишатися самим вдома на ніч. Однак, стаття 371-1 Цивільного кодексу зазначає, що батьки зобов'язані захищати своїх дітей і забезпечувати їх здоров'я, безпеку і моральність.

Моральність неповнолітнього. Розбещення неповнолітнього, створення чи поширення повідомлень насильницького характеру, що підбурюють до тероризму, містять порнографію або серйозно порушують людську гідність, а також підбурювання неповнолітніх до участі в іграх, що становлять фізичну небезпеку, або до вчинення злочинів чи правопорушень карається законом (статті 227-22, 227-24 та 227-21 Кримінального кодексу).

І багато інших: наприклад, стаття 373-2-1 Цивільного кодексу щодо батьківських конфліктів — це правова норма, яка надає судді повноваження доручити здійснення батьківської влади одному з батьків, якщо цього вимагають інтереси дитини.

Щодо обов'язкових щеплень (стаття L3111-2 Кодексу громадського здоров'я) та обов'язкової медичної картки для нагляду за здоров'ям (статті L2132-1 та L2132-2 Кодексу громадського здоров'я).

Аби отримати додаткову інформацію, ви можете звернутися до вашої місцевої служби Захисту Матері і Дитини (PMI). Це служба, яка відповідає за забезпечення санітарного захисту матері та дитини. Вона організовує консультації та медико-соціальні профілактичні заходи для вагітних жінок, батьків та дітей віком до 6 років, а також займається питаннями планування сім'ї та сімейної освіти.

Ви також можете зателефонувати на лінію підтримки «Allo Parents en Crise», яка надає слухання та профілактичні послуги – 0 805 382 300. Ця лінія пропонує тимчасову підтримку для сімей та професіоналів щодо всіх питань, пов'язаних із сімейним життям та батьківством. Команда психологів, консультантів із сімейних та шлюбних питань, сімейних медіаторів та соціальних працівників доступна з понеділка по п'ятницю з 10:00 до 13:00 та з 14:00 до 20:00, а також у суботу з 10:00 до 13:00. Зазначимо, що дзвінки анонімні й безплатні.

Врешті-решт, ви можете звернутися за консультацією до соціального працівника в школі, де навчається ваша дитина, або до місцевої міської ради, яка зможе перенаправити вас до відповідних асоціацій.

ЯК КОРЕКТНО ВЗАЄМОДІЯТИ З ПРЕДСТАВНИКАМИ СОЦІАЛЬНИХ СЛУЖБ?

Якщо соціальний працівник Служби допомоги дітям (ASE) отримує повідомлення про ситуацію, яка викликає занепокоєння, він обов'язково зв'яжеться з батьками.

Інформація, яка може викликати занепокоєння. Згідно зі статтею R226-2-2, зміненою Указом № 2013-938 від 18 жовтня 2013 року, це інформація, яка передається до департаментської служби, згаданої в другому абзаці статті L.226-3, щоб сповістити голову департаментської ради про ситуацію неповнолітньої особи, який отримує або не отримує допомогу. Йдеться про інформацію, що може свідчити про загрозу для здоров'я неповнолітньої дитини, її безпеки чи моральності, або про те, що умови її виховання або фізичного, емоційного, інтелектуального та соціального розвитку серйозно скомпрометовані або під загрозою. Така інформація передається для того, щоб оцінити ситуацію неповнолітнього та визначити заходи захисту й допомоги, необхідні неповнолітній особі та її родині.

Будь-який громадянин може подати інформацію, що викликає занепокоєння (вчителі, соціальні працівники, сусіди, родичі, незнайомі особи). Номер 119 – це телефонна лінія, призначена для будь-якої дитини або підлітка, які стали жертвами насильства, або для будь-кого, хто турбується про ситуацію дитини, яка перебуває в небезпеці або під загрозою. Номер 119 не з'являється в телефонних рахунках. Ця платформа працює з понеділка по п'ятницю з 8:30 до 19:00 та в суботу з 9:00 до 12:00.

Як зазначено вище, ситуація, у якій перебуває неповнолітня особа й викликає занепокоєння, підлягає оцінці професіоналами. Йдеться як про ситуацію дитини, про яку надійшла інформація, що викликає занепокоєння, так і про ситуацію інших дітей, що є в тій родині (стаття D226-2-3 Кодексу соціальної дії та сім'ї).

У цьому контексті спілкуватимуться з багатьма особами для того, щоб визначити подальші дії щодо інформації, яка викликає занепокоєння. Цікавитимуться думкою неповнолітніх і батьків щодо потреб їхніх дітей, можливих труднощів, розуміння ситуації та пропозицій, які вони зможуть висловити. Професіонали, відповідальні за оцінку ситуації неповнолітнього, повинні зустрітися з дитиною та її батьками щонайменше один раз саме в їхньому домі. Залежно від віку та ступеня зрілості дитини, зустріч також може бути організована без присутності батьків, але за їхньою згодою.

Важливо зазначити, неможливість зустрітися з неповнолітньою особою наодинці або в присутності батьків призводить до залучення суду (стаття D226-2-6 Кодексу соціальної дії та сім'ї).

Також дослухатимуться до думок осіб, які можуть знати сім'ю, і професіоналів, відповідальних за оцінку, зокрема вчителів, лікарів, сусідів й ін.

Після того, як оцінять інформацію, що викликає занепокоєння, можливо справу закриють без подальших дій або нададуть пропозиції щодо заходів, що відповідають ситуації, як-от підтримка родини чи надання соціальної допомоги дітям. У деяких випадках інформація може бути передана прокуророві Республіки у формі повідомлення.

Голова департаментської ради сповістить батьків або законних представників про те, що залучено суд у рамках повідомлення (стаття L226-5 Кодексу соціальної дії та сім'ї). Ви можете попросити прочитати звіт оцінки у випадку закриття справи без подальших дій, але в разі повідомлення його можна переглядати лише за певних умов. Справа також може бути доступна адвокату родини за запитом.

Якщо адвокат відсутній, суд може виключити частину або всі документи з доступу для одного з батьків, якщо це створюватиме загрозу фізичній або моральній безпеці дитини або третіх осіб. Ви не можете дізнатися, хто є джерелом інформації, яка викликала занепокоєння. Лише департаментська рада має цю інформацію.

Повідомлення про насильство. Таке повідомлення надсилають прокуророві Республіки. Воно подається у випадках, коли є підтверджені факти насильства, що базуються на фактах, свідченнях і спостереженнях. Прокурор може вимагати вжити заходів захисту й розпочати кримінальне провадження.

Ситуації, які свідчать про те, що дитина є жертвою підтвердженого насильства, яке завдає шкоди її фізичному та/або психічному здоров'ю, а також факти, які можуть становити кримінальний злочин, підлягають повідомленню. Стаття L. 226-4 стосується всіх осіб, які працюють у відомствах, згаданих у передостанньому абзаці статті L. 226-3, тобто в державних службах, а також у державних і приватних закладах, які можуть знати про ситуації, коли неповнолітні перебувають у небезпеці або під загрозою.

Тож, усі соціальні працівники, а також працівники освіти зобов'язані подавати інформацію, що викликає занепокоєння, або повідомлення від імені захисту дітей.

Етапи після отриманого повідомлення:

1. **Оцінка ситуації.** Ситуацію неповнолітньої особи оцінюють професіонали. Вони відвідують дитину та її родину, щоб зрозуміти походження небезпеки тощо. Мета оцінки – зібрати інформацію про умови життя дитини та визначити потреби в її захисті;
2. **Визначення дій.** Якщо розслідування підтверджує, що дитина перебуває в небезпеці, можуть вжити відповідних заходів;
3. **Підтримка сім'ї.** У випадках, коли небезпека не потребує негайного втручання, освітні служби надають підтримку родині для поліпшення ситуації;
4. **Тимчасове переведення.** Якщо дитина зазнає серйозної небезпеки, її можуть тимчасово передати під опіку іншого члена родини, прийомній родині або в спеціалізований заклад. Це рішення ухвалює суддя в справах неповнолітніх;
5. **Юридичні дії.** У разі серйозного або повторного насильства порушуються судові процедури проти винної особи (батьків або третіх осіб).

Протягом цієї процедури дитина та її сім'я можуть отримувати підтримку.

Дитина може одержати психологічну допомогу для подолання травм, пов'язаних із пережитим насильством. Батьки також можуть отримати освітню або психологічну підтримку для покращення умов життя дитини. Навіть якщо дитину не вилучали з родини, призначаються вихователі, які регулярно стежать за сім'єю та забезпечують виконання потреб дитини.

Дитина та зацікавлені особи (батьки, родина, третя особа, яка зробила повідомлення) повідомляються про рішення, які ухвалили соціальні служби або суддя в справах неповнолітніх. Їм регулярно повідомляють про вжиті заходи та їх тривалість. Якщо дитина залишається в родинному середовищі, організуються візити та періодичний моніторинг розвитку ситуації. Ці повторні заходи дозволяють переконатися, що дитина більше не перебуває в небезпеці та що сім'я дотримується рекомендацій, що надали служби.

Які документи можуть надсилати або запитувати?

В інтересах вашої підтримки та підтримки вашої дитини рекомендується надавати всі запитовані документи. Але ви маєте право відмовитися їх надавати.

ЯКИХ ТИПОВИХ ПОМИЛОК СЛІД УНИКАТИ У ВЗАЄМОДІЇ ІЗ СОЦІАЛЬНИМИ СЛУЖБАМИ?

Не варто ставити себе в оборонну позицію. Соціальні працівники тут для того, щоб підтримати вас і вашу дитину на всьому вашому шляху. До них варто звертатися за порадами та з запитаннями.

Важливо бути активними під час супроводу, повідомляти, якщо не можете прийти на зустріч, уважно слідкувати за власною кореспонденцією. Деякі установи можуть мати перекладача, тому не соромтеся запитувати. Якщо такої можливості немає, важливо вміти користуватися програмою для перекладу, щоб забезпечити правильне розуміння вашого супроводу та супроводу вашої дитини. Це також є суттєвим для точного відображення вашої позиції, запитів. Хоча це може зайняти певний час, не забувайте, що можуть виникати помилки перекладу.

Тому важливо витратити час, щоб впевнитись, що ви добре розумієте один одного. Не вагайтеся говорити про свою історію, особистий досвід і повсякденне життя з вашою дитиною. Це полегшить супровід, а соціальний працівник зможе краще зрозуміти вашу ситуацію.

КУДИ СЛІД ЗВЕРТАТИСЯ ПО ДОПОМОГУ?

Щоб отримати допомогу та безплатні юридичні консультації, варто звертатися до Центру інформації про права жінок і сімей (CIDFF), а також до Метрополії у регіоні, у якому проживаєте. Якщо потрібно найняти адвоката, а немає достатньо коштів, можна подати заявку на фінансову допомогу від держави для адвокатських послуг. Ваші судові витрати будуть повністю або частково покриті державою.

Автори: Марія Потьомкіна, Оксана Палладіна, Ольга Москаленко

Українці під тимчасовим захистом можуть отримати медичне страхування. Для цього необхідно, в першу чергу, оформити документ про тимчасовий захист (АПС) і звернутись в СРАМ по місцю реєстрації.

Необхідні документи для отримання медичної страховки:

1. Підтвердження проживання (якщо ви знімаєте житло самостійно - квитанції Едф (або вода, газ) - дата яких не перевищує 3 місяці;
2. якщо проживаєте на території Франції у іншої особи (власник житла дає вам копію едф, attestation d'hebergement, копію свого паспорта);
3. Копія паспорта;
4. Копія АПС (видається тільки з 18 років);
5. Підтвердження отриманих ресурсів (якщо є);
6. Податкова французька декларація за минулий рік (якщо є);
7. Два формуляри (якщо подаєте перший раз, якщо поновлення - тільки другий формуляр);
8. Для дітей свідоцтво про народження (завірений переклад);
9. Бажано подати також своє свідоцтво про народження (завірений переклад), щоб прискорити отримання пластикової карти медичного страхування (карт Віталь).

Документи можна кинути в конверт в скриньку біля входу в СРАМ або надіслати рекомендованим листом на адресу закладу СРАМ. Спочатку видається паперовий варіант страховки CSS, що забезпечує 100% покриття медичних послуг на території Франції лікарями 1 та 2 сектору (за виключенням пластичної хірургії, естетичної медицини, імплантації зубів, дороговартісного протезування зубів і т.д.).

Медична страховка видається терміном на один рік від дати подання документів на її оформлення.

Час очікування страховки складає до 2 місяців. У страховку батьків вписують неповнолітніх дітей. Під час очікування медичної страховки можна користуватись медичними послугами:

- У державних лікарнях у випадку виникнення невідкладних станів (швидка допомога);
- У державних та приватних клініках можна звернутися до терапевта, гінеколога, окуліста, стоматолога, дантиста (обирати сектор 1), оплачувати консультацію самостійно та після отримання страховки подавати чеки в СРАМ на відшкодування. Чеки дійсні протягом одного року. Для відшкодування вам необхідно мати французький банківський рахунок.

Подавати документи на переоформлення треба не пізніше, ніж за два місяці до закінчення терміну дії страховки). Для цього достатньо кинути документи в конверт в скриньку біля входу в СРАМ або надіслати рекомендованим листом на адресу закладу. Якщо ви вже оформили карт Віталь, ви можете зареєструватись в особистому кабінеті Ameli та подати на подовження страховки онлайн за 2 тижні до її закінчення.

Якщо протягом року ви отримували дохід, вам буде видаватись медична страховка з частковим покриттям (70%). Додаткову страховку Мютюель можна докупити самостійно, але часто вона надається роботодавцем.

ЯК ЗАПИСАТИСЯ ДО ЛІКАРЯ В ФРАНЦІЇ?

Для пошуку лікаря зручно користуватись сайтом Doctolib, де можна скористатись фільтрами (медична спеціальність, місто або регіон, мова) і отримати інформацію про лікаря (освіта, стаж, спеціалізація, додаткове навчання, фото), обрати зручну дату та час консультації, вид консультації. Не забувайте обирати лікарів лише 1 та 2 сектор та перевірити, чи вони беруть нових пацієнтів (вся інформація є на сайті).

Наполегливо радимо перед консультацією з'ясувати, чи приймають в обраному медичному закладі пацієнтів з паперовою довідкою про медичне страхування, як у вас, чи слід неодмінно мати пластикову картку *carte vitale*, яка підтверджує ваші права.

У разі, якщо у вас немає *carte vitale*, вам можуть запропонувати сплатити за консультацію, а згодом отримати відшкодування від компанії медичного страхування. Ця схема взаємодії працює та є доволі поширеною практикою у Франції. Однак, слід розуміти, що відшкодування неможливо перерахувати ні на карту OFII, ні на банківську картку українського банку. Відтак, якщо вам належить отримання відшкодування за медичні товари чи послуги, оплату за них слід здійснювати французькою банківською карткою.

Важливо! Ви можете самостійно без оплати записатись лише до терапевта (женераліст), офтальмолога, гінеколога, психіатра та стоматолога. Для запису до інших спеціалістів (кардіолог, ендокринолог, ЛОР і т.д.) необхідно мати направлення від лікаря женераліста, інакше вам доведеться самостійно оплатити консультацію.

Більшість лабораторних аналізів за направленням лікаря є безкоштовними. Без направлення ви оплачуєте їх вартість самостійно.

Медикаменти (більшість) за рецептом лікаря є безкоштовними (іноді з невеликою доплатою). Без рецепта лікаря ви оплачуєте їх самостійно.

Брекети дітям до 16 років безкоштовно, з 16 років за повну вартість.

Всі медичні обстеження (рентген, МРТ, КТ, УЗД і т.д.) роблять тільки за направленням доктора.

Варто розуміти, що існують деякі процедури й аналізи, витрати на які медичне страхування не покриває. Зазвичай лікар вас повідомляє про такі призначення. Також список відповідних аналізів зазначають у медичних лабораторіях.

Іноді виникають проблеми з записом до вузьких спеціалістів, особливо в деяких регіонах, що пов'язано з загальним дефіцитом лікарів у Франції. У такому випадку краще відмовитись від пошуку лікаря, який розмовляє українською чи англійською мовою, а скористатись онлайн перекладачем під час прийому. Також, щоб прискорити дату консультації, можна розглянути можливість поїздки на консультацію в інше місто. Чи навіть у інший регіон.

Пластикова карта Віталь та паперова медична страховка є ідентичними та містять однакову інформацію про те, які саме медичні послуги покриваються і на скільки відсотків. Але лікарям набагато зручніше працювати з картою Віталь. 100% покриття дає лише страховка CSS, що надається лише людям з низьким доходом. Оскільки страховка діє 1 рік, ви можете вийти на роботу та продовжувати користуватись страховкою CSS.

У будь-якому разі, не забувайте поводитися ввічливо та люб'язно просити працівників медичної сфери надати роз'яснення, якщо реальна процедура не відповідає вашим уявленням про неї.

Що робити, якщо в дитини висока температура?

Якщо у вашої дитини висока температура, французькі лікарі зазвичай виписують жарознижувальні препарати. Однак, без супутніх симптомів, які б свідчили про загрозу життю, у Франції в таких випадках не заведено викликати швидку або самотійно йти у відділення невідкладної медичної допомоги. Якщо ви все ж зважитесь на останнє, слід розуміти, що ви ризикуєте провести три-чотири години в очікуванні прийому серед інших пацієнтів, що може погіршити стан вашої дитини. Якщо ви викликаєте пожежників або швидку без поважної причини, то медичне страхування так само не покриває такі витрати.

ЄВРОПЕЙСЬКА КАРТА МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ (CARTE EUROPEENNE D'ASSURANCE MALADIE (CEAM))

Для кого?

Українці, які проживають на території Франції на підставі тимчасового захисту (APS) або на підставі інших типів документів на право проживання, та вже мають право на медичне страхування, Carte Vitale, особистий кабінет на порталі Ameli.fr (див. п.1), можуть, за бажанням, отримати додаткову карту медичного страхування - **Європейська карта медичного страхування (Carte Européenne d'Assurance Maladie (CEAM))** для себе та своїх членів сім'ї, в тому числі для дітей до 16 років.

Для чого?

Задля економії коштів на медичне обслуговування за межами Франції та спрощення процедури відшкодування коштів сплачених за медичні послуги за межами Франції.

У разі нетривалих подорожей (чи транзиту) країнами Європейського Союзу (Union européenne (UE) <https://www.touteurope.eu/les-pays-de-l-union-europeenne/>, країн Європейського економічного простору (Espace économique européen (EEE) <https://www.touteurope.eu/economie-et-social/qu-est-ce-que-l-espace-economique-europeen/>, Швейцарії та Сполученому Королівству Великої Британії та Ірландії (повний перелік країн UE та EEE міститься на порталі Ameli.fr за поданими посиланнями та в кінці цього матеріалу* (станом на дату підготовки статті). Інформація щодо випадків використання страхування за межами вказаних вище територій міститься в кінці цього матеріалу.

Метою подорожі можуть бути: стажування, навчання, відпустка, професійні відрядження, відпочинок на вихідні дні).

Карта CEAM дозволить вам засвідчити свої права на медичне страхування та скористатися медичним покриттям на місці відповідно до законодавства та формальностей, що діють у країні перебування.

УВАГА! Лише допомога, яка стане необхідною під час вашого перебування (невідкладна, несподівана), може бути покрита за допомогою карти CEAM.

ЯК ЦЕ ПРАЦЮЄ І ЯК ОФОРМИТИ?

Перед від'їздом:

У разі наміру здійснити подорож за межі Франції, потрібно звернутися до свого територіального відділу Assurance Maladie не пізніше ніж за 15 днів до подорожі.

CEAM є індивідуальною та іменною. Кожен член вашої родини повинен мати свій, включаючи дітей до 16 років. При оформленні запиту не потрібні документи.

Картки, випущені з 1 липня 2014 року, дійсні максимум 2 роки. Однак термін дії вашої CEAM не може перевищувати термін дії ваших прав на медичне страхування.

На практиці ви можете отримати CEAM:

- **через Інтернет** – увійдіть в обліковий запис на порталі Ameli.fr, в розділі «Мої процедури»; (MES DEMARCHES – Commander une carte Européenne d'Assurance Maladie (CEAM) – вибрати свій рахунок та / або члена родини для якого оформлюєте);
- **по телефону** – зателефонувавши 36 46 (послуга безкоштовна + вартість дзвінка);
- **на місці** – можна звернутись до однієї з точок вашого територіального відділу Assurance Maladie.

Якщо Ваш від'їзд терміновий?

Якщо ваш виїзд відбудеться менше ніж за 15 днів, ваш територіальний відділ Assurance Maladie видасть вам тимчасовий сертифікат, дійсний протягом трьох місяців. Він засвідчує ваші права на медичне страхування, і ви можете використовувати його на тих самих умовах, що й CEAM, але тільки одноразово.

УВАГА! Перед від'їздом дізнайтеся про санітарний стан в країні та перевірте перелік медичні витрати які не можуть бути відшкодовані.

ПІД ЧАС ПЕРЕБУВАННЯ У РАЗІ ЗВЕРНЕННЯ ЗА МЕДИЧНОЮ ДОПОМОГОЮ:

Щоб підтвердити свої права на медичне страхування, пред'явіть CEAM або тимчасовий сертифікат. Ваша медична допомога буде покрита відповідно до законодавства та формальностей, що діють у країні перебування:

- або вам не потрібно авансувати медичні витрати, якщо ви звернулися до лікарні або медичного спеціаліста державного сектору (Примітка: в деяких випадках вам можливо доведеться оплатити частину тарифу, що не буде відшкодовано);
- або ви повинні оплатити медичні витрати, які вам буде відшкодовано на місці організацією соціального медичного страхування за місцем вашого проживання в країні перебування.

Ви можете також зберегти всі фактури, рецепти та докази оплати додавши їх до формуляра Soins à l'étranger (доступний на порталі Ameli.fr <https://www.ameli.fr/content/soins-recus-l-etranger-declaration-completer-par-l-assure-s3125>) та запросити відшкодування після Вашого повернення до Франції у Вашому територіальному відділі Assurance Maladie.

Витрати будуть вам відшкодовані на базі діючих тарифів в країні отримання медичних послуг в межах лімітів, що застосовуються в країні перебування чи у Франції.

У разі якщо вам знадобиться вам діаліз під час вашого перебування, зверніться до відповідного розділу на порталі [Ameli.fr](https://www.ameli.fr/assure/droits-demarches/europe-international/protection-sociale-etranger/dialyse-etranger) “Діаліз за кордоном: ваша турбота” <https://www.ameli.fr/assure/droits-demarches/europe-international/protection-sociale-etranger/dialyse-etranger>

ЯКЩО ВИ ЗАБУЛИ СВОЮ CEAM? ВИ ЙОГО ЗАГУБИЛИ ЧИ ЙОГО ВКРАЛИ?

Зверніться до свого територіального відділу медичного страхування у Франції:

- зі свого облікового запису ameli дозвольте собі керуватися чат-ботом Health Insurance після запиту «CEAM»;
- по телефону: з-за кордону наберіть +33 184 90 36 46 (тариф залежить від оператора).

УВАГА! ВИКЛЮЧЕННЯ!

Якщо ви є громадянином третьої країни, тобто не належите до ЄС/ЄЕЗ/Швейцарії/Великобританії (що є випадком для громадян України), ви не зможете використовувати SEAM для свого перебування в Данії, Ісландії, Норвегії, Ліхтенштейні, Швейцарії чи Сполученому Королівстві Великої Британії та Ірландії.

У цій ситуації вам доведеться оплатити медичні витрати на місці. Не забувайте зберігати оплачені рахунки та підтвердження оплати. Після повернення до Франції надішліть їх разом із формою S3125 Soins à l'étranger <https://www.ameli.fr/content/soins-recus-l-etranger-declaration-completer-par-l-assure-s3125>. Вам буде відшкодовано витрати за процедурою, описаною вище.

ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ СТРАХУВАННЯ ТА КАРТИ SEAM ЗА МЕЖАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ/ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ЗОНИ (ЄС/ЄЕЗ), ШВЕЙЦАРІЇ ТА СПОЛУЧЕНОГО КОРОЛІВСТВА.

Коли ви їдете у відпустку за кордон, до країни за межами Європейського Союзу/Європейської економічної зони (ЄС/ЄЕЗ), Швейцарії та Сполученого Королівства, ваша основна медична страховка може покривати лише невідкладну та непередбачену медичну допомогу.

У деяких країнах (Сполучені Штати, Канада, країни Азії тощо) медичні витрати є дуже дорогими. Тому рекомендується укласти спеціальний договір: дивіться розділ Договір допомоги або страхування за посиланням:

<https://www.ameli.fr/assure/droits-demarches/europe-international/protection-sociale-etranger/vacances-etranger>

*Перелік країн Європейського Союзу (ЄС/ UE) та Європейського економічного простору (EEE)

Європейський Союз (ЄС) налічує 27 країн (держав-членів): Німеччина, Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Хорватія, Данія, Іспанія, Естонія, Фінляндія, Франція, Греція, Угорщина, Ірландія, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Мальта, Нідерланди, Польща, Португалія, Чехія, Румунія, Словаччина, Словенія та Швеція.

Європейський економічний простір складається з 30 держав: Німеччина, Австрія, Бельгія, Болгарія, Кіпр, Хорватія, Данія, Іспанія, Естонія, Фінляндія, Франція, Греція, Угорщина, Ірландія, Ісландія, Італія, Латвія, Ліхтенштейн, Литва, Люксембург, Мальта, Норвегія, Нідерланди, Польща, Португалія, Чехія, Румунія, Словаччина, Словенія, Швеція.

ВІДКРИТТЯ БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ У ФРАНЦІЇ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ, СТУДЕНТІВ І РОДИН

Автор: Оксана Зоппіні

Відповідно до статті L. 312-1 Валютно-фінансового кодексу, будь-яка особа, фізична або юридична, яка проживає на території Франції, має право на банківський рахунок.

Отже, мати постійне місце проживання у Франції та можливість підтвердити свою особу – єдині юридичні умови для відкриття банківського рахунку в Франції. Теоретично, будь-який громадянин України в Франції, незалежно від того, чи має він посвідку на проживання або дозвіл на тимчасове проживання (APS), чи є біженцем або навіть не має документів, може відкрити банківський рахунок у Франції за умови підтвердження місця проживання та наявності документа, що посвідчує особу.

Насправді ж українцям у Франції, які перебувають на нелегальних умовах, часто відмовляють у відкритті банківського рахунку, оскільки банки майже систематично вимагають надання дійсного документа або посвідки на проживання.

Будь-який французький банк має право відмовити у відкритті банківського рахунку, навіть якщо були надані всі необхідні документи. Це право – частина загального принципу свободи договору.

У разі відмови, будь-яка особа, фізична або юридична, може заявити про своє право на рахунок у Банку Франції (*Banque de France*). Банк Франції може призначити кредитну установу та зобов'язати її відкрити банківський рахунок.

ЯКІ ВИДИ БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ МОЖНА ВІДКРИТИ У ФРАНЦІЇ?

Існують різні види банківських рахунків, які можна відкрити у Франції. Серед найбільш відомих можна виділити такі:

- відповідно до їх призначення:
  - **поточні рахунки (*comptes courants*)** – для всіх щоденних операцій: витрати та платежі, отримання заробітної плати, стипендій, пенсій, соціальних виплат тощо;
  - **ощадні рахунки (*comptes épargnes*)**, такі як «Livret A», «Livret Jeune» або «LDD», призначені тільки для заощаджень;
- відповідно до кількості їх власників:
  - **індивідуальні рахунки (*comptes individuels*)** – належать одній особі;
  - **спільні рахунки (*comptes joints*)** – належать двом або більше особам; зазвичай такі рахунки відкривають двоє співвласників для управління спільними витратами, наприклад, у шлюбі;

- відповідно до використання:
  - **особисті рахунки (*comptes personnels*)** – для управління банківськими операціями, пов'язаними з особистим життям;
  - **бізнес-рахунки (*comptes professionnels*)** – для управління банківськими операціями, пов'язаними з підприємницькою діяльністю.

НАВІЩО ВІДКРИВАТИ БАНКІВСЬКИЙ РАХУНОК У ФРАНЦІЇ?

Для фізичних осіб наявність банківського рахунку в Франції – один із факторів соціальної інтеграції. Це полегшує доступ до соціальних виплат та отримання заробітної плати вище певної суми. Це також дає можливість здійснювати адміністративні процедури, що вимагають надання реквізитів банківського рахунку (RIB), або будь-які інші процедури, що вимагають оплати в режимі онлайн.

ЧИ МОЖЕ ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ВІДКРИТИ БАНКІВСЬКИЙ РАХУНОК У ФРАНЦІЇ?

Теоретично, будь-який громадянин України, який проживає у Франції, незалежно від свого становища, може відкрити банківський рахунок у Франції, якщо в нього є підтверджувальні документи, які вимагає банк, а саме: підтвердження місця проживання та документ, що посвідчує особу.

Насправді, якщо громадянам України, які мають посвідку на тимчасове проживання або дозвіл на проживання, більш-менш легко вдається відкрити рахунок у французьких банківських установах, то українцям, які перебувають у нестабільному становищі, зокрема нелегальним мігрантам, часто відмовляють у такій послугі.

ЯКІ ДОКУМЕНТИ ПОТРІБНО НАДАТИ БАНКУ ДЛЯ ВІДКРИТТЯ ОСОБИСТОГО БАНКІВСЬКОГО РАХУНКУ?

Необхідні документи для відкриття особистого банківського рахунку в Франції:

- заповнений бланк заяви про відкриття банківського рахунку (його можна отримати безпосередньо в касі банку або на сайті банку);
- дійсний офіційний документ, що посвідчує особу, з фотокарткою (залежно від ситуації: закордонний паспорт громадянина України; дійсна посвідка на проживання або APS).

Банк може запросити інші документи: підтвердження адреси, довідка про доходи тощо.

За вичерпним переліком документів, які необхідно подати до конкретного банку, слід звертатися безпосередньо до його консультантів. Також може знадобитися попередній запис на прийом до банку.

ЯК ВІДКРИТИ СПІЛЬНИЙ РАХУНОК У ФРАНЦІЇ?

Відкриваючи спільний рахунок, підтверджувальні документи (див. «Які документи необхідно надати в банк для відкриття особистого банківського рахунку?»), у разі необхідності доповнені іншими додатковими документами, повинен подавати кожен із майбутніх спільних власників рахунку.

Усі фізичні особи, незалежно від того, чи перебувають вони у шлюбі чи ні, можуть подати заяву на відкриття спільного рахунку в Франції.

Власники спільного рахунку несуть солідарну відповідальність за рахунок і можуть самостійно розпоряджатися всіма коштами на рахунку.

За вичерпним переліком документів, які необхідно подати до конкретного банку, слід звертатися безпосередньо до його консультантів. Також може знадобитися попередній запис на прийом до банку. Щоб без ускладнень отримувати будь-які відшкодування соціальних виплат, наданих дітям української сім'ї в Франції, які перебувають на утриманні матері або батька — застрахованої особи (*assuré*), важливо, щоб ім'я та прізвище застрахованої особи збігалося з іменем і прізвищем, зазначеними в назві банківського рахунку, на який буде перераховане відшкодування.

Отож, варто відкривати спільний рахунок на ім'я двох батьків або хоча б особистий поточний рахунок на ім'я тієї особи, до страхування якої прикріплені діти.

ЧИ МОЖЕ ФІЗИЧНА ОСОБА ВІДКРИТИ НА СВОЄ ІМ'Я ДЕКІЛЬКА БАНКІВСЬКИХ РАХУНКІВ?

Можливо відкрити декілька банківських рахунків, за винятком деяких специфічних заборон. Наприклад, особа не може мати декілька ощадних рахунків «*Livret A*».

ЧИ МОЖЕ НЕПОВНОЛІТНЯ ОСОБА ВІДКРИТИ БАНКІВСЬКИЙ РАХУНОК У ФРАНЦІЇ?

Неповнолітня дитина може відкрити банківський або ощадний рахунок. Однак, використання цих рахунків, залежно від віку дитини, буде дещо обмеженим та іноді вимагатиме попереднього дозволу її законних представників (матері та / або батька).

І мати, і батько, мають право здійснювати будь-який акт управління, що стосується їхньої дитини, одноосібно. У деяких випадках це право належить тому з батьків, кому було надано юридичне управління, або опікуну, якщо йдеться про неповнолітню особу, що перебуває під опікою.

Загалом:

- **Як тільки дитина народиться**, законний представник дитини може відкрити банківський рахунок або «*Livret A*» на ім'я дитини. До досягнення 12-річного віку дитина не може користуватися цими рахунками, а витратити кошти на них можуть лише батьки. Однак, ці витрати обмежені й мають бути спрямовані тільки на потреби дитини (утримання, навчання тощо).
- **З 12 років** дитина може подати заяву на відкриття рахунку «*Livret Jeune*» за згодою свого законного представника. Дитина може поповнювати або знімати суми, внесені на свій поточний або ощадний рахунок. Але зняття коштів може бути здійснене лише за підписом законного представника й може бути обмежене, як у сумі, так і в частоті операцій зі зняття готівки. Законний представник може самостійно розпоряджатися коштами, які є на поточному й ощадному рахунках дитини. Однак, ці витрати повинні бути безпосередньо пов'язані з дитиною (навчання, утримання тощо). Законний представник залишається відповідальним за управління рахунками дитини, а також за її борги.
- **З 16 років** дитина може, з дозволу свого законного представника, відкрити банківський рахунок у більшості банків. Вона також зможе отримати банківську картку та чекову книжку, пов'язану з рахунком. Неповнолітня особа також може відкрити рахунок «*Livret A*» без втручання свого законного представника. Дитина також може знімати кошти зі своїх «*Livret A*» або «*Livret Jeune*», якщо її законний представник не проти. Однак законний представник залишається відповідальним за управління рахунками дитини, а також за її борги. Законний представник може самостійно розпоряджатися коштами, які є на поточному й ощадному рахунках дитини. Однак, ці витрати повинні бути безпосередньо пов'язані з дитиною (навчання, утримання тощо). Законний представник звітує дитині про використання витрачених коштів.
- **З 18 років** дитина, яка досягла повноліття, зможе повністю самостійно розпоряджатися своїм поточним та ощадним рахунками.

ЧИ МОЖЕ НЕПОВНОЛІТНІЙ, ЯКИЙ ПРАЦЮЄ АБО НАВЧАЄТЬСЯ У ФРАНЦІЇ ОКРЕМО ВІД СІМ'Ї, ВІДКРИТИ БАНКІВСЬКИЙ РАХУНОК У ФРАНЦІЇ?

Якщо дитина – працівник або одержувач стипендії, вона може за певних умов відкрити банківський рахунок без дозволу свого законного представника, а також вільно вносити на нього кошти та знімати їх з цього рахунку.

Цей рахунок використовуватиметься в основному для повсякденних витрат і часто буде пов'язаний із випуском платіжної картки з обмеженим лімітом.

Насправді такі рахунки часто відкриваються на прохання або за згодою законного представника (матері та / або батька), якого банк може попросити надати довіреність на ім'я неповнолітньої дитини.

Для з'ясування умов відкриття та управління банківським рахунком дитини, доцільно звернутися безпосередньо до банківського консультанта. Ці умови можуть відрізнятися в різних банках.

ЩО РОБИТИ В РАЗІ ВІДМОВИ У ВІДКРИТТІ БАНКІВСЬКОГО РАХУНКУ?

Якщо фізична або юридична особа не може отримати банківський рахунок на своє ім'я, вона, якщо є резидентом Франції, має право звернутися до Банку Франції (*Banque de France*) з проханням назначити банківську установу, яка буде зобов'язана відкрити їй банківський рахунок.

Йдеться про процедуру права на рахунок (*procédure de droit au compte*), яка загалом працює у такий спосіб:

- банк, який відмовив юридичній або фізичній особі у відкритті банківського рахунку, зобов'язаний надати довідку або лист про відмову в відкритті рахунку;
- особа повинна звернутися до Банку Франції (*Banque de France*), щоб він впродовж одного робочого дня після отримання необхідних документів призначив банк, який буде зобов'язаний відкрити їй банківський рахунок;
- кредитна установа, визначена Банком Франції (*Banque de France*), повинна відкрити рахунок протягом трьох робочих днів після отримання всіх необхідних для цього документів.

Такий рахунок надає доступ (якщо кредитна установа не погодиться на додаткові послуги) лише до мінімальної послуги, відомої як базова банківська послуга («*service bancaire de base*»), яка надається безкоштовно і включає в себе:

- відкриття та обслуговування рахунку;
- одну зміну адреси на рік;
- видачу банківських виписок;
- пряме списання переказів;
- надсилання щомісячної виписки;
- переведення в готівку чеків та банківських переказів;
- платежі за допомогою прямого списання SEPA;
- міжбанківських платіжних доручень SEPA або переказів SEPA (через касу або дистанційно);

- дистанційну консультацію щодо залишку коштів на рахунку;
- здійснення операцій з готівкою;
- платіжну картку, що дозволяє, зокрема, здійснювати оплату транзакцій в Інтернеті та знімати готівку в межах Європейського Союзу;
- тощо

У всіх інших послугах, включаючи надання кредитів, може бути відмовлено.

У разі відмови банку надати лист про відмову в відкритті банківського рахунку, доцільно звернутися із письмовою заявою про відкриття банківського рахунку, надіславши її рекомендованим листом (зразок листа розміщено за посиланням: http://particuliers.banquefrance.fr/sites/default/files/media/2022/06/13/lettre_type-demande-ouverture-comptelrar.docx) або вручивши під розписку в касі банку, який відмовив у відкритті рахунку (зразок розписки розміщено за посиланням:

<https://particuliers.banquefrance.fr/sites/default/files/media/2022/10/11/modele-recepisse-de-demande-d-ouverture-decompte-au-guichet.docx>).

Якщо банк не відповідає протягом 15 днів, його мовчання вважається відмовою.

Після цього право на рахунок може бути реалізовано в Банку Франції (Banque de France), навіть за відсутності листа про відмову.

ЯКІ ДОКУМЕНТИ ТА ЯК САМЕ МАЮТЬ БУТИ ПОДАНІ ДО БАНКУ ФРАНЦІЇ (BANQUE DE FRANCE) В РАМКАХ ПРОЦЕДУРИ ПРАВА НА РАХУНОК?

Для фізичних осіб необхідно подати такі документи:

1. Бланк заяви про реалізацію права на рахунок (можна знайти за таким посиланням:
2. Посвідчення особи з фотокарткою;
3. Лист-відмова від банку, який відмовив у відкритті рахунку, або повідомлення про вручення рекомендованого листа з проханням відкрити рахунок, датований не менше ніж 15-денною давністю, або доказ особистого вручення заяви про відкриття рахунку, датований не менше ніж 15-денною давністю;
4. Підтвердження адреси.

Для юридичних осіб необхідно подати такі документи:

1. Бланк заяви про реалізацію права на рахунок (можна знайти за посиланням:

2. Виписка *K-bis* (до 3 місяців давності);
3. Дійсне посвідчення особи з фотографією законного представника;
4. Лист-відмова від банку, який відмовив у відкритті рахунку, або повідомлення про вручення рекомендованого листа з проханням відкрити рахунок, датований не менше ніж 15-денною давністю, або доказ особистого вручення заяви про відкриття рахунку, датований не менше ніж 15-денною давністю;
5. Довідка про те, що підприємство не має відкритого депозитного рахунку, а у разі наявності - рішення про розірвання договору банківського рахунку.

Усі ці документи мають бути подані до Банку Франції (*Banque de France*):

- безпосередньо на касі одного з його відділень (може знадобитися попередній запис),

або

- рекомендованим листом, відправленим на адресу: *Banque de France, TSA 50120, 75035 Paris Cedex 01*,

або

- безпосередньо на сайті: <https://accueil.banquefrance.fr/index.html#/accueil>.

Зоппіні О. Відкриття банківського рахунку у Франції фізичними та юридичними особами // *Юридичний бюлетень № 2, липень 2023 р.*, – с. 42–51.

З усіма матеріалами «Юридичного бюлетеня» ви можете ознайомитися на сайті: <https://sites.google.com/bulletin-juridique.fr/page/main>

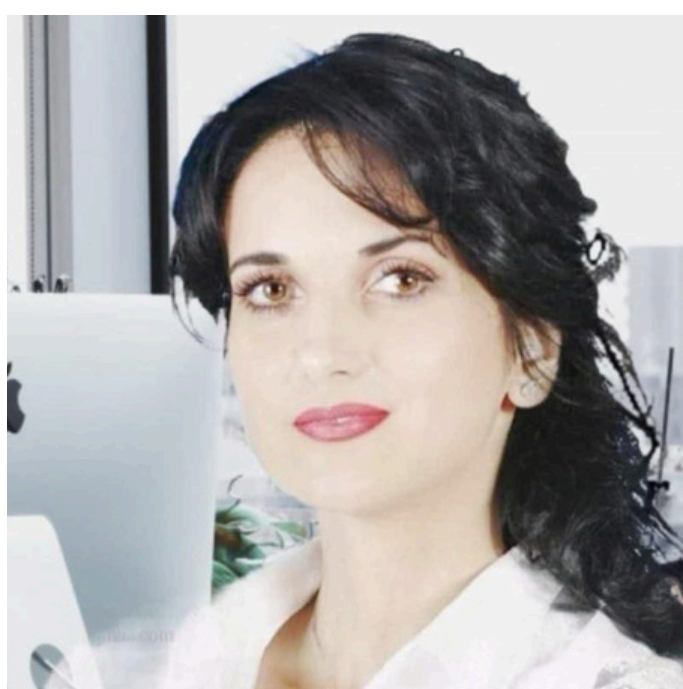
НАД ПОРАДНИКОМ ПРАЦЮВАЛИ

АВТОР ІДЕЇ
Сергій Есаулов
consul_fr@mfa.gov.ua

АВТОР МАТЕРІАЛІВ
Вероніка Кисіль
kysilveronika@gmail.com

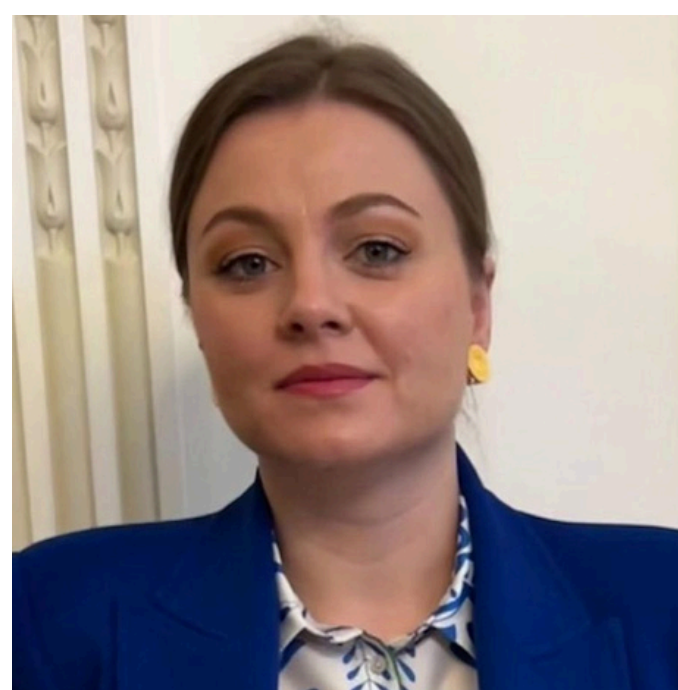
АВТОР МАТЕРІАЛІВ
Лілія Дорундяк
liliia.Dorundiak@ac-paris.fr

АВТОР МАТЕРІАЛІВ
Дана Манюк
danamaniuk@gmail.com

АВТОР МАТЕРІАЛІВ
Ольга Шульга
avocate.shulga@gmail.com_

АВТОР МАТЕРІАЛІВ
Ольга Мала
aidonslukrainedijon@gmail.com

АВТОР МАТЕРІАЛІВ
Олена Версан
versannelena@gmail.com

АВТОР МАТЕРІАЛІВ
Наталія Мітяєва
natakamityaeva@gmail.com

НАД ПОРАДНИКОМ ПРАЦЮВАЛИ

АВТОР МАТЕРІАЛІВ

Марія Потьомкіна
Mariapotomkina1410@gmail.com_

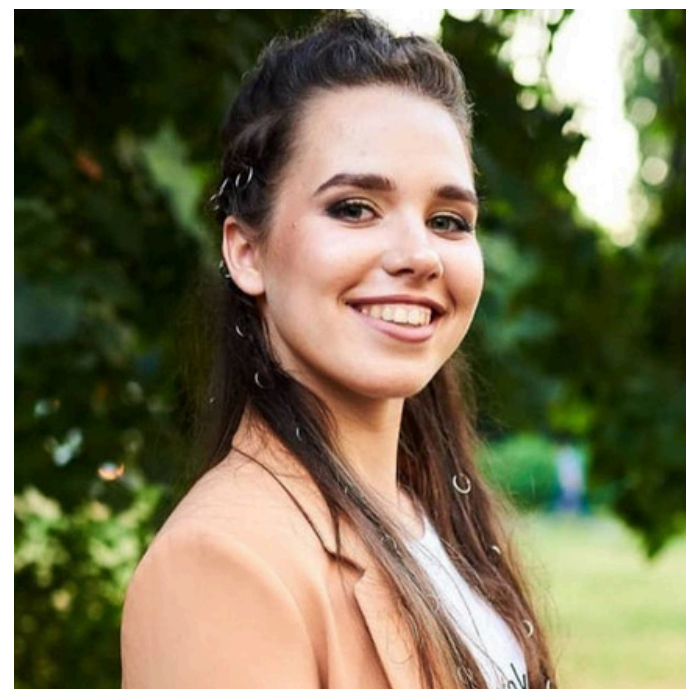
АВТОР МАТЕРІАЛІВ

Оксана Палладіна
Кандидат медичних наук,
доцент, лікар-ендокринолог

АВТОР МАТЕРІАЛІВ

Оксана Зоппіні
zoppini@bg2v.com

КООРДИНАТОР, РЕДАКТОР

Анастасія Амелічева
anastasiia.amelicheva@sciencespo.fr

КООРДИНАТОР

Олена Баран
baranolena@hotmail.com

ДИЗАЙНЕР, ВЕРСТАЛЬНИК

Єкатерина Коломонова
katekr500@gmail.com